

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

23 AUGUST — marea sărbătoare națională a poporului român

La 23 August se împlinesc 43 de ani de la declarația insurecției, ca moment de început al revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, ce a avut loc în țara noastră.

Pregătit de realitățile istorice interne în care se afla țara în acei ani, de lupta întregului popor, actul revoluționar de la 23 August 1944 s-a declanșat în împrejurări internaționale favorabile, determinate de loviturile zdrobitoare date mașinii de război hitleriste de către armata sovietică și de armatele celorlalte state ale Națiunilor Unite.

Semnala ridicării la arme a poporului român a fost dat în după-amiaza zilei de 23 August 1944 prin arestarea, la palatul regal, a căpeteniilor regimului antonescian. Sub egida politică a partidelor din Blocul Național Democrat s-a constituit noul guvern al țării, prezidat de generalul Constantin Sănătescu, în care intrau ca miniștri fără portofoliu și cite un reprezentant al celor patru partide — P. C. R., P. S. D., P. N. L., P. N. T.

În seara zilei de 23 August a fost difuzată prin radio proclamația regală, al cărei text fusese pregătit anterior, aducându-se astfel la cunoștința cetățenilor țării și a lumii întregi evenimentele istorice petrecute în România și hotărârea poporului român de a lupta alături de coaliția antifascistă împotriva Germaniei naziste.

La aflarea acestor vești, un nestăvilit entuziasm a cuprins masele populare de pe întreg cuprinsul țării. Până noaptea tirzii răsunau în Capitală strigăte care salutau actul de eliberare al poporului.

Ținând seama de starea de spirit care domnea în țară, de evoluția situației militare de pe front, de valoarea și modul de dislocare a forțelor germane pe teritoriul României, precum și de posibilitățile proprii, concepția organizatorilor insurecției prevedea ca efortul principal să fie făcut în București, concomitent cu desfășurarea unor acțiuni militare de amploare mai mare la Ploiești și pe Valea Prahovei.

În noaptea de 23/24 august, în jurul orei 23, Marele Stat Major a emis direcția operativă care preciza misiunile și modul de acțiune pentru forțele armate ale României. Conform acestei directive, armatele 3 și 4 pe front trebuiau să se desprindă de trupele germane și să se regrupeze în zona Ploiești—București, să participe la curățirea teritoriului Munteniei de inamic, fiind în măsură ca, ulterior, să treacă la ofensivă în Transilvania.

Misiunea Armatei 1 române din interior consta în lichidarea garnizoanelor inamicului din Banat, Crișana și sudul Transilvaniei, pregătind și desfășurând totodată o operație de acoperire, pentru a interzice pătrunderea unor forțe germane și unguerești, aflate dincolo de linia de demarcație din Transilvania, impusă prin Dictatul de la Viena din 30 august 1940.

În București, luptele desfășurate de trupele române, sprijinite de formațiuni de luptă patriotice, au început de la 23 August și au durat până în 26 august. Cele mai grele lupte au fost purtate pentru lichidarea inamicului aflat în localul Școlii superioare de război și în clădirea Prefecturii județului Ilfov, precum și pentru interzicerea pătrunderii din exterior a unor forțe germane destinate să înăbușe insurecția din Capitală. Dînd dovadă de bărbăție și spirit de sacrificiu, unitățile române și-au îndeplinit misiunea încredințată.

În zilele de 26—28 august, unitățile române au înfrînt gruparea hitleristă aflată în dispozitiv în zona Turnari—Piperi—Băneasa—Otopeni.

Pierderile suferite de inamic în luptele din zona București s-au ridicat la sute de morți și răniți și 7.000 de militari luați prizonieri. Din rîndul trupelor române au căzut la datorie peste 1.400 de soldați și ofițeri, morți și răniți.

La 30 august au intrat în Capitală primele unități sovietice din Frontul 2 ucrainean, fiind întâmpinate cu entuziasm de populația Bucureștiului. În zilele următoare, ele s-au îndreptat spre Transilvania și Banat, străbătînd trecătorile Carpaților în deplină siguranță, la adăpostul dispozitivului de acoperire realizat de Armata 1 română.

Concomitent cu luptele din zona București, forțele române au trecut la lichidarea trupelor germane din celelalte regiuni ale țării. La Ploiești și pe Valea Prahovei, unitățile Corpului 5 teritorial au nimicit, pînă la 31 august, rezistențele inamice, capturînd peste 9.000 de militari germani.

Pe teritoriul Dobrogei, trupele române, pînă la 29 august, au lichidat garnizoanele dușmane, interceptînd și capturînd mai multe coloane germane care se retrăgeau spre sud, urmărind să treacă frontiera în Bulgaria. Pe timpul acestor lupte, unitățile române au capturat cca 10.500 prizonieri germani și o mare cantitate de material de război.

Concomitent au fost nimicite sau capturate forțele hitleriste din zona Brașov, din porturile dunărene, Banatul de Sud, Arad, Sibiu.

La luptele purtate în timpul insurecției și al acoperirii frontierelor a participat întreaga armată română cu un efectiv de peste 465.000 oameni, care au nimicit în lupte peste 5.000 de militari germani, au luat aproape 60.000 de prizonieri, ceea ce reprezenta valoarea a circa șase divizii inamice. Totodată, militarii români au capturat mari cantități de armament, autovehicule, avioane, nave fluviale și muniție. Pe timpul luptelor, din rîndurile unităților române au căzut în înclătarea cu dușmanul peste 8.500 de oameni, morți și răniți.

Actul revoluționar de la 23 August 1944 a avut o mare însemnătate națională și internațională.

Declanșarea insurecției și victoria acesteia au încununat lupta dusă de P. C. R. pentru unirea tuturor forțelor democratice, antifasciste din țară, deschizînd calea unor mari transformări revoluționare în România. Insurecția a pus capăt dictaturii militaro-fasciste, a dus la încetarea războiului antisovietic și trecerea țării noastre cu întreaga sa forță militară și economică, alături de Uniunea Sovietică, de coaliția antihitleristă. Actul istoric din august 1944 a pus, totodată, capăt dominației și jafului Germaniei naziste în țara noastră. Prin obiectivele propuse și forțele politice care au contribuit la realizarea ei, insurecția a avut un caracter național, antifascist.

Răsturnarea dictaturii militaro-fasciste pe calea insurecției a dat o puternică lovitură reacțiunii interne, orînduirii burgheze în ansamblul său. Pe arena politică au pătruns cu impetuzitate masele populare, prin lupta cărora s-a produs o continuă modificare a raportului de forțe; clasa muncitoare, țărănimea și celelalte pături de oameni ai muncii au devenit factorul determinant al evoluției țării. Descătușînd uriașă energie revoluționară a maselor populare, insurecția a creat premisele favorabile pentru ca acestea să se organizeze și să cucerească, treptat, importante poziții politice, deschizînd drumul revoluției populare, care a dus la cucerirea puterii de către clasa muncitoare.

În același timp, insurecția a reprezentat un eveniment deosebit, cu implicații profunde asupra cursului celui de-al doilea război mondial. Aceasta a accelerat prăbușirea frontului hitlerist în sud-estul Europei, a dejuat planurile comandamentului german de a organiza noi linii de rezistență pe teritoriul României, a deschis calea înaintării rapide a trupelor sovietice spre Balcani și spre centrul continentului. Insurecția a lipsit Germania nazistă de unele resurse vitale pentru ducerea războiului, așa cum erau produsele petroliere și agroalimentare românești; comandamentul suprem hitlerist a pierdut o importantă bază de operații, precum și posibilitatea de a mai folosi drept carne de tun sutele de mii de ostași români; iar în dispozitivul strategic german s-au produs astfel mari breșe.

Însemnătatea insurecției armate din România a fost comentată pe larg și recunoscută în străinătate. Atenția și interesul manifestat pentru actul revoluționar de la 23 August 1944 de către opinia publică și de către personalitățile politice și militare din diferite țări decurg din semnificația de ansamblu ce i-a fost acordată. Astfel, insurecția a fost apreciată ca „eveniment istoric de cea mai mare importanță”; „unul din cele mai hotărîtoare evenimente ale întregului război”; „un eveniment de cea mai mare importanță militară și politică”; eveniment cu „consecințe incalculabile pentru viitorul mers al războiului”; prin urmările sale, insurecția „a adus o scurtare a războiului cu cel puțin șase luni”.

Cu prilejul sărbătoririi a 43 de ani de la actul revoluționar înfăptuit de poporul român la 23 August 1944, se cuvine să ne îndreptăm gândurile către cei care au luptat cu arma în mîna împotriva dușmanului, cinstindu-le faptele și memoria.

În Țara florilor de măr
Lumina bate viscol în răspăr
Înghetul din pămînturi alungat
Din codri și din lacrimi aruncat

Cu razele de soare
Cu fulgere din cer
Aprinse sint ogoare
Și rodul lor îl cer

O pîne rumenă și caldă ești
Făptura și singele nostru plămădă
Din lanuri și din fabrici crești
Sub bolta captor de stele baladă

Țară, pline caldă frîmîntată
Te purtăm în brațe sărutată

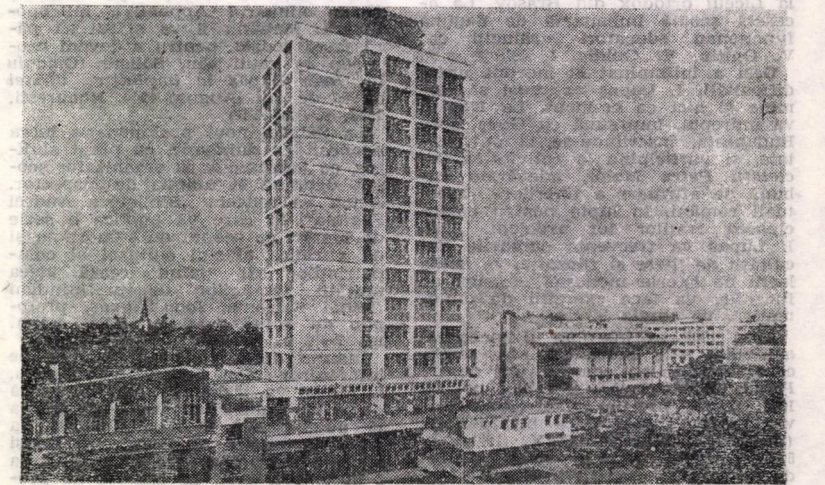
Pr. Ioan Ionescu

Țara noastră

Țara noastră, tîrîm sfințit în cînturi
și balade,
Meleag înalt cu porți spre nemurire,
Pămînt mustind de seve și de roade
Cu soarele-n continuă rotire...

Țara noastră așezată la răscrucea
furtunilor, țară rostogolită în rîuri
de eroi, scump leagăn al scripțurilor
române, pămînt în care în toată
primăvara osemintele-nfloresc, o în-

comie și ură, armonioasă-n om și o-
menire. Ea a cultivat cu devoțiune
nectarul lumii noi și ne-a spus: „fiți
puternici pentru că ale voastre sint
zori!” — Țara noastră a deschis
drumul spre Olimpul românesc ce a
trecut prin pulberea de fier a uzi-
nelor, însoțit de uruiul metallic și
de praful ce se ridică nor în urma
tractoarelor. Aici în patria noastră
fiecare fir de iarbă, fiecare pom și

scriem pe veci cu degetele înmulate
în soare, în iubirea inimii noastre.

Situată la Paralela 45, linie de armonie și echilibru a pămîntului, țara noastră, cu țărani, de o tinerețe candidă, cu muncitori harnici și gravi, cu femei vrednice, simple și nobile în gust și atitudine, este țara unei umanități calme, sobre, blînde, cu-vincioase, ospitaliere, înfrățită întru iubire și răbdare cu toate viețile. O largă revărsare de soare cuprinde țara în care privesc nesățioasa frumusețe a primăverilor cu cununi de flori, verile calde pe ale căror cîmpuri pârul Cosinzeii se întinde în lanurile de griu și care ne spun că există un singur adevăr al soarelui și al semînei din ogor, toamnele bogate cu pănușii cucuruzului, cu pulberia brumărie ce crește pe struguri, pe prune, sub cerul senin de peruzea. Peste ea răsăritul aruncă grunji de aur. Apele cîntă în noaptea ca un trecut și iederlele numără tăceri. Munții ca niște catedrale albastre, cu streșini de răcoare purtînd în spatele lor pădurile ce au crescut într-un văzduh statornic de dragoste și pace. Parcurile ce țin pe palmele lor de smalt și mătase, orașe. În ele florile și arborii se succed ca niște dinastii.

Țara noastră este aici unde viața e
luminoasă și pură, neatînsă de lă-

floarea sînt o fibră din sufletul nostru. Noi așezăm pe masa de brad, alături de pîinea nouă, trandafirii biruințelor depline. — Sîntem aici cu toată istoria, trecută, prezentă și viitoare și ne numim România, cel mai frumos proiect al luminii nemuritoare. România este o țară de belșug și pace. Noi ce purtăm în inimi jertfele străbunilor și care viețuim în această țară sîntem un neam nestrămutat legat de brazda prin credință. Pomenirea înaintașilor care au tras brazda adîncă în ogorul vieții obștești, este un postulat de pedagogie națională. Ei au avut curajul de a sluji pînă la capăt o flacără pură, un ideal generos. Mormintele lor sînt fintini de apă vie și veșnică, din care se adapă generații după generații.

Țara noastră nu are numai o întindere geografică, ea are, mai ales, o curgere istorică și o coeziune spirituală. Sîntem un popor hotărît care ne-am luptat în toată vremea pentru libertate, independență și dreptate și să-i dăm țării în chip creator puterile constructive. Fiecare popor își iubeste pămîntul lui, dar ceea ce ne caracterizează pe noi este dirzenia. Noi,

protopop Ștefan Tascianu

(Continuare în pag. a 2-a)

Vetre de sihăstrie românească

MĂNĂSTIREA ARNOTA

„Așezată pe o terasă înaltă a mun-
telui Bulla, — 841 m altitudine —
Mănăstirea Arnota domină împreju-
rile prin zidurile sale masive.”

„E stabilit că Mănăstirea Arnota e
ridicată de Matei Basarab în primul
an al de urcare pe tronul Țării
Românești. Legenda spune că acesta,
fiind pîrit la Turci de suflete nevo-
nice și trimitînd Sultanul mare oaste
ca să-l piardă, a luat degrabă dru-
mul pribegiei și, refugiindu-se în
Cozia, apoi la schitul Izzerul, a
nimerit în munții deasupra Bistriței,
la Arnota de astăzi, unde și-a găsit
ascunzătoarea într-un loc acoperit
de răchită. În semn de mulțumire,
a hotărît aici zidirea unei mănăstiri
care să-i amintească de locul izbă-
virii. Biserica era deja clădită în
anul 1636.” (C. Mateescu).

„Vrednic de notat este faptul că
era în ziua de sfinții Arhangheli cînd
Vodă a stat în lacul cu răchită, și
pentru aceasta a hotărît ca hrana
mănăstirii să fie sfinții Arhangheli
Mihail și Gavriil. Se dă ca probabil
anul zidirii la 1633, cel dintîi an al
domniei lui Matei Basarab. Cu prie-
leul unor mici reparații ce s-au
făcut în 1932 de Comisia Monumente-
lor istorice, s-a dat peste cărbuni,
lemn, rogoz cu care Matei Basarab
a astupat lacul.” (D. Cristescu).

„În această ascunzătoare un arnău
s-a jertfit de bunăvoie în locul lui
Matei, iar „prin jertfa încă sîngerind
a lui, scrie Ioan Alexandru — s-a-n-
fapt în stîncă Arnota cu bine”. Drept
recunoștință, Domnitorul i-a eterni-
zat numele devotatului său păzitor,
căci „din contopirea vocalelor „au”
în „o” s-a ajuns la cuvîntul Arnota”
(D. Cristescu).

Zidind Mănăstirea Arnota, Domni-

torul a scris: „Să ne fie nouă și
părinților noștri spre veșnică po-
menire.”

Biserica are plan triconic și e pic-
tată de zugravul Stroe din Tirgo-
viște. În pronaos este înmormîntat
atît Matei Basarab cît și tatăl său
Danciu. Constantin Brîncoveanu a
întreprins o serie de lucrări, din-
tre care amintim pridvorul, admira-
bilele uși lucrate în lemn de castan,
— cînd era încă logofăt — clopotele,
timpă de lemn sculptată și aurită (aflat
astăzi la Muzeul de Artă în sala mică
a Palatului). La rîndul lui, „zugravul
Enache sîn Preda a intervenit asu-
pra picturii pronaosului.”

„Lespedea de pe mormînt, sub care
doarme somnul de vechi Matei Ba-
sarab, „iubitul Domn și părinte bă-
trîn” (Nicolae Iorga), constituie o
valorooasă operă a meșterului Elias
Nicolae, sculptor sîbian, cel mai re-
prezentativ artist al secolului al XVII-
lea din Transilvania, iar chipul lui
Matei, bătrîn, cu părul alb, dar cu
ochii încă așeri, este considerat unul
din cele mai frumoase portrete ce
ni s-au păstrat, numărîndu-se printre
cele mai remarcabile realizări ale
geniului din tot secolul al XVII-lea.
Opera este atribuită zugravului Stroe
din Tirgoviște, cel ce și-a lăsat nume-
le și pe vechile icoane ale cata-
petesmel.

„Afectat de cutremurul din 1838,
monumentul (clădirea cu chilia și în-
chisoarea) în stil neogotic a fost
restaurat de arhitectul Schlattnar în
anii 1852—1856, pe timpul domniei lui
Barbu Știrbei.”

Arhim. Paulin Lecca

(Continuare în pag. a 2-a)

Un cititor de Școală preotul profesor IOAN LUPAȘ

Cu douăzeci de ani în urmă, la 30 Iulie 1967 se stingea, la București, unul dintre cei mai mari istorici ai...

Andreian. Avea 25 de ani și o solidă formare istorică. La Sibiu, I. Lupaș și-a inaugurat cursul de istorie cu o lecție „Despre originea românilor”...

Anul 1961 va însemna și începutul activității sale istorice, prin publicarea unui articol comemorativ despre Petru Maior...

Inainte de a se putea bucura de împlinirea ideii pentru care milita, I. Lupaș va trebui să mai plătească un tribut monarhiei străine...

(Continuare din pag. 1-a)

am trăit aici cu gândul că simțem vesnic și acest fapt ne-a dat puteri. Cine cinstește trecutul merita viitorul...

când afirmă: „Frumusețea cîntecului meu vine numai din frumusețile pămîntului românesc...

Țara noastră

vițe. Inteligența privește cu ochii tăi. Pe buzele tale chiorchinii zîmbesc. România și-a apărât cetățenii...

precum și activitatea sa didactică i-au adus, în 1967, merituosul titlu de Profesor emerit.

Bogata sa bibliografie poate fi găsită în toate bibliotecile din țară. De aceea, noi ne rezumăm să amintim câteva lucrări privind istoria Bisericii...

Acum, la împlinirea a douăzeci de ani de la trecerea la cele veșnice a acestui demn reprezentant al istoriografiei ardeleni...

Diac. Asist. Ioan Leb

Casa de pe stîncă

Rupind din calendar filele lunilor care au trecut, mi s-a oprit privirea la foaia lunii Iulie pe care sînt înfățișați doi copii...

Acest tablou mi-a trezit amintirile unei vacanțe de pe litoral unde am văzut și am urmărit jocuri similare ale copiilor. Cu gălețele multicolore și cu lopățele...

În jocul acesta al copiilor

există un motiv de adîncă meditație, căci acest joc ne dă și nouă prilejul de a ne gândi la fundația pe care ne-am clădit viața...

Prof. univ. dr. doc. DIMITRIE MACREA-octogenar

La 21 Iulie anul acesta (1987) a împlinit opt decenii de viață profesorul Dimitrie Macrea, cunoscut lingvist și dascăl al multor generații de profesori de limbă română...

Și-a făcut studiile liceale la Brașov, iar pe cele universitare la Cluj, cu profesori reputați în domeniul lingvisticii: Sextil Pușcariu, Th. Capidan, Bogdan-Duică...

Mele și nu le îndeplinește, așezăna-se-va bărbatului nechibzuit care și-a clădit casa pe nisip. Și a căzut ploaia și au venit rîurile mari și au suflat vînturile...

Mintuitorul se oferă, deci, să fie fundamentul vieții noastre și al familiei noastre cu condiția ca pe lângă ascultarea cuvîntului Lui, să îndeplinim și voia Sa...

Prof. Nicodim Belea

Începînd cu anul 1952, profesorul D. Macrea a fost directorul Institutului de lingvistică din București și a preluat conducerea lucrărilor Gramaticii Academiei și Dicționarului limbii române...

Profesorul D. Macrea a luat parte, ca delegat, la numeroase congrese de specialitate, prezentînd comunicări importante pentru mai buna cunoaștere pe plan internațional a limbii române...

În toate volumele sale s-au evidențiat mai ales specificul latin al limbii noastre, bogăția și originalitatea tezaurului ei expresiv, etapele importante ale modernizării acestei limbi...

La împlinirea a opt decenii de viață, prof. D. Macrea poate privi cu satisfacție rezultatele muncii sale de profesor și de cercetător erudit al limbii noastre naționale.

Prof. Paula Isaac

Mănăstirea Annota

(Continuare din pag. 1-a)

„Nu s-a stabilit încă acum cu precizie, scrie C. Giurescu — numărul cititorilor lui Matei Basarab. Se cunosc în mod sigur patruzeci și cinci...

„Impună cu cumnatul său Udrște Năsturel, Matei a înființat cele două tipografii din Mănăstirea Govora și din Cîmpulung-Muscel...

„Undeva, în apropiere de Ocnele Mari, Matei Basarab a construit o fabrică de hirtie, care pe atunci se numea „moară de hirtie”...

„Un compilator francez de la 1689 considera că Matei era un Prinț, zeles pentru religia creștină și foarte iubit de supuși săi”...

„La mijlocul secolului al XVII-lea, un anonim nota: „Mai bun Domn decît Matei Vodă n-au fost nici un Domn”...

„Regele Poloniei îi atribuia titlul de „Generalissim al Orientului.” „Papă Inocențiu al X-lea laudă „minunata bunătate sufletească” a lui Matei”...

Al Odobescu scrie: „Matei Basarab, dacă n-a fost singurul erou al Țării Românești, negreșit că a fost cel mai mare Domnitor al ei...”

„Desigur că Matei Basarab a fost un adevărat Domn-părinte”, „bunul ocrotitor al supușilor și tovarășilor săi de arme”...

„S-a spus — și pe bună dreptate — că Matei Basarab a fost cel mai mare ctitor bisericesc al neamului nostru...”

„Matei Basarab s-a născut în anul 1588 și a murit în anul 1654, „șezînd pe jeț”...

„Desi Doamna Elena a murit cu un an înainte și odihnește în reședința din Tirgoviste, Matei Basarab a cerut cu limbă de moarte să fie înmormîntată la Mănăstirea Annota...”

„În anul 1979 s-a terminat restaurarea bisericii vevodale la care a contribuit atât Sfînta Episcopie a Rîmnîcului și Argeșului cît și cariera de piatră din apropiere...”

Continuitatea daco-romană și a poporului român pe vatra dacică — atestată de arheologie, numismatică și epigrafie

Adversarii teoriei continuității daco-romane și a poporului român pe vatra strămoșească, până acum o jumătate de veac foloseau drept argument doveditor al concepției lor faptul că izvoarele scrise nu vorbeau despre populația autohtonă, iar măturile arheologice, numismatice și epigrafice nu fuseseră scosese la lumină zilei decât în mică măsură. În asemenea împrejurări, teoria lui Roesler și a urmașilor lui a găsit credința unii învățați.

Deși în ultima jumătate de secol, prin efortul intens și continuu al cercetătorilor români au fost descoperite numeroase măturile arheologice, numismatice și epigrafice, care demonstrează caracterul nestăvilit, denigrator al teoriei lui Roesler, totuși urmașii acestuia nu vor să înșeșească de ele și să îndrepte eroarea săvârșită. Ci continuă să susțină cu încăpăținare aceleași neadevăruri ca înaintașii lor. Într-o asemenea situație se află și autorii lucrării *Istoria Transilvaniei* (Erdélyi Története), apărută la sfârșitul anului 1986, în Editura Academiei Ungare de Științe din Budapesta. De altfel, trebuie reținut, că una din metodele de lucru ale istoricilor unguri — și astăzi ca și în trecut — este aceea de a utiliza numai acele izvoare și măturile care folosesc scopului lor denigrator, pe când celelalte sînt trecute cu vederea, sau eludate cu bună știință.

Afirmățiile necorespunzătoare adevărului istoric ale adversarilor continuității, indiferent de numele și prestigiul autorilor lor, sînt infirmate de numeroasele dovezile arheologice, numismatice și epigrafice descoperite în întreg teritoriul Daciei de odinioară.

Concludentă în acest sens este lucrarea arheologului David Protase, care cuprinde măturile arheologice și numismatice ale continuității (într-o serie de articole — așezări, cimitire sau morminte răzlete, diferite obiecte și monede — descoperite în ultimii ani.

Dintre aceste dovezile, o probă evidentă a continuității o reprezintă păstrarea vechilor rituri și ritualuri funerare, ale dacilor — incinerarea și ale romanilor — înhumarea, atestate de numeroasele descoperiri de morminte sau cimitire de la Alba Iulia, Bratei, Cluj, Moigrad (Porolissum), Turda, Sfintu Gheorghie etc. Existența unor asemenea rituri și ritualuri funerare, confirmată prin numeroase materiale arheologice, demonstrează continuitatea și persistența populației romanice în Dacia și după retragerea aureliană pînă la păstrarea slavilor pe teritoriul vetrei strămoșești.

La Bratei, în apropierea de Medias, s-a făcut una dintre cele mai importante descoperiri arheologice care constituie dovada de nemăsurat a continuității etnice daco-romane. Materialele și obiectele găsite în cimitirul de la Bratei de factură materială daco-romană, care dovedesc folosirea ritului și ritualului de înmormintare de către populația autohtonă, atestă continuitatea daco-romană la nord de Dunăre în mileniul întii e.n.

La Moigrad (Porolissum), materialul arheologic extrem de bogat descoperit cu ocazia săpăturilor, dovedește că după retragerea aureliană, populația daco-romană a rămas pe loc, continuându-și vechile ocupații. Aici nu mai existau armata și administrația romană, nici stăpîni de sclavi, dar nici migratori nu au intrat în Porolissum pînă în secolul al V-lea. Dovezile descoperite atestă că nici unul din elementele principale ale economiei n-a dispărut, și că oamenii continuau să cultive pămîntul, să secere grîul, să facă pîne; că sarea era folosită ca și mai înainte și se aducea, ca și pînă atunci, de la Ocna Dejului și Cojocna; că se creșeau vite mari și mici, păsări și alte animale, pentru nevoile gospodărești și de hrană; că atelierele ceramice lucrau, pentru că vasele erau cerute; că atelierele pentru diferite unelte funcționau, asigurînd nevoile locuitorilor; că atelierele pentru podobe de bronz, sticlă și piatră funcționau, pentru că produsele lor găseau cumpărători; că se produceau arme, necesare locuitorilor pentru apărare. Tezaurile monetare romane din bronz, aparținînd secolelor III și IV, descoperite la Porolissum ilustrează existența aici a unei populații obișnuită să practice schimbul sistematic pe bază de monedă și legăturile ei economice cu Imperiul roman de la sud de Dunăre, de unde mai primea și o serie de produse din ceramică, bronz și sticlă, tipice numai pentru Imperiu și pentru populațiile latinofone.

Vetrele caselor, obiectele cu cea mai diversă întrebuințare, mormintele de tip roman de la Porolissum, în care decedații erau așezați în sarcofage din cărămizi, precum și în gropi simple, din veacurile III și VI, sînt alte dovezile concludente ale continuității daco-romane.

La Porolissum s-au descoperit o serie de dovezile privind creștinarea populației locale daco-romane, provenind din secolul al IV-lea, și anume: două gemе, una cu reprezentarea lui Abraxas, a doua cu o reprezentare similară dar și cu inscripție; un vas fragmentar cu sim-

bolul numelui lui Iisus Hristos, inscripția EGO . . . VIVS VOT(UM) P(USUS) (Eu . . . vius am pus acest dar), alte simboluri și o cruce, datate de la mijlocul secolului IV. Acest vas reprezintă primul document cunoscut produs în mod sigur pe teritoriul fostei Dacie. Pe un gît de cană din pastă roșie se află inscripția SIS FELIX VTERE FELIX, care este specifică monumentelor creștine din Imperiul roman pe care începuse secolul IV pe o farfurioară se află incizat numele criptografic al lui Iisus Hristos.

Alte dovezile epigrafice privitoare la existența unei populații daco-romane creștine pe teritoriul fostei Dacie Traiane, datînd din secolul al IV-lea, s-au descoperit la Biertan, lîngă Medias, și la Micia, în apropiere de Deva. Primul dintre aceste monumente este un donariu, care are inscripția EGO ZENOVIVUS VOTUM POSUI (Eu Zenovie am pus acest dar); iar cel de-al doilea este un arc de fibră de argint, transformat în inel, care poartă inscripția QVARTINE VIVAS (Să trăiești Qvartine).

Existența comunităților române creștine pe teritoriul Transilvaniei este demonstrată și pentru secolele următoare. Astfel, la Porolissum s-a găsit un pandantiv din plumb în formă de cruce din secolul al V-lea, și un opanț de bronz, în formă de porumbel, de tipul celor care serveau drept candelabre în bazilicile creștine, datînd din secolul al VI-lea. O asemenea comunitate creștină românească este probată ca existență la Porolissum pentru secolele VIII—IX printr-o serie de cercei stelați, aduși din Imperiul bizantin.

Despre existența localnicilor în secolele IX—XII vorbește și Anonymus în cronică sa *Gesta Hungarorum* (Faptele ungarilor). Acesta arată că atunci cînd triburile ungare, în lupta

Prof. Petru I. Dan

(Continuare în pag. a 4-a)

ȘTEFAN PASCU: Voievodatul Transilvaniei, vol. III, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986, p. 674.

A văzut lumina tiparului cel de-al treilea volum al sintezei Voievodatului Transilvaniei. Cu această lucrare reputat istoric ardelen imbogățește patrimoniul istoriografiei românești contemporane, continuă și desăvîrșește opera sa științifică consacrată acestui subiect de o excepțională importanță pentru istoria și cultura națională.

În acest volum istoricul savant dezbate și argumentează istoria complexă a Transilvaniei, analizînd pe o perioadă de două secole (mijlocul sec. al XIV-lea și mijlocul sec. al XVI-lea) două probleme fundamentale: oricărui societăți civilizate: structurile socio-economice, politice și juridice, precum și instituțiile corespunzătoare acestora.

Intr-o viziune modernă, realistă, acad. Ștefan Pascu abordează pe larg probleme de stringentă importanță istorică, teoretică și practică pentru înțelegerea dinamicii vieții economico-sociale și politice a Transilvaniei, și anume: felurile proprietății (proprietatea centrală, feudală, bisericăscă, țărănească și urbană), clasele sociale (clasa feudală, țărănimea, orășenimea) și relațiile de clasă, luptele antif feudale ale maseilor populare, instituțiile social-politice și social-juridice.

În analiza structurilor și a instituțiilor, folosește într-o manieră interdisciplinară metodele istoriei, ale geografiei și demografiei istorice, ale dreptului și sociologiei pentru descoperirea și relevarea adevărului istoric și înțelegerea mai justă, în conformitate cu realitatea, a fenomenelor istorice.

Din multitudinea problemelor investigate de autor vom sublinia preocuparea sa pentru a demonstra temeinicia, viabilitatea, stabilitatea și continuitatea unor structuri instituționale economice, politice și juridice create de românii din Transilvania, pe care s-au străduit să le conserve și să le perfecțeze în confruntarea cu opresimea națiunilor dominante din Imperiul austro-ungar. Similitudinea acestor structuri instituționale în întreg pămîntul românesc, ca și în teritoriile meșegie țărăilor române, constituie dovezile cu privire la originea comună și unitatea poporului român.

În continuare dovedește că și instituțiile social-politice și juridice românești din Voievodatul Transilvaniei, pe lîngă faptul că și-au continuat existența pe parcursul veacurilor, au fost atât de viabile încît au obligat autoritatea să accepte perennitatea legilor vechi românești și a acelor instituții juridice care ocroteau

populația românească față de legiunile feudale.

Puterea de influențare a instituțiilor românești s-a dovedit și în cazul instituțiilor social-politice și administrative ale sașilor și secuilor, colonizați în teritoriul locuit de români: organizarea obștilor sașilor și secuilor a fost influențată de obștile sătești românești, scaunele secuilești și săsești influențate de scaunele de judecată românești. Asemănarea dintre instituțiile românești pe de o parte, săsești și secuilești pe de alta, se explică prin faptul că în teritoriul de unde au venit acești coloniști și în societatea din care s-au desprins nu au existat niciodată asemenea instituții.

Dintre instituțiile românești cele mai importante din toate punctele de vedere au fost cnezatele și voievodatele, cu rolul lor predominant în viața societății transilvane. În legătură cu situația cnezilor și a voievozilor, despre care istoria maghiară a susținut că s-ar fi contopit cu nobilimea, pierzîndu-și și credința ortodoxă, autorul arată că „cel mai mulți și-au păstrat neamul și credința. În Hunedoara, Zărand, Bihor, Maramures, ei construiau biserici ortodoxe în care sînt înfățișați drept citorii asemenea domnilor din Muntenia și Moldova”.

Plecînd de la analiza vieții politice din perioada respectivă, autorul se oprește asupra implicațiilor sociale, a confruntărilor de clasă aducînd o bogată informație referitoare la reacția țărănilor față de cotopirea pămîntului obștesc și a vechilor drepturi anulate de autoritățile imperiale. Sînt date semnificative despre lupta țărănilor împotriva opresunii, cu privire la fuga lor de pe moșii, la haiducie, la formele de manifestare și consecințele revoltelor și răscoalilor țărănești (Bobilna, răscoala lui Gh. Doja).

Ca și celelalte două volume apărute, lucrarea pe care o prezentăm are calități deosebite: stil atractiv, fluente frazelor, temeinicia argumentelor și o aleeasă rigoare științifică.

Se adresează publicului cititor larg din țară și de peste hotare. În special are în vedere intențiile tendințioase ale unor istorici străini care sfidează adevărul istoric, falsificînd grosolan și denigrînd glorioșul trecut multimilenar al poporului nostru, care s-a născut și s-a dezvoltat în hotarele Daciei Felix în care l-a găsit istoria.

Prot. Teremia B. Ghița

Întru Adormire lumea nu o ai părăsit de Dumnezeu Născătoare

După un post de două săptămîni, credincioșii sârbătorește cu evlavie, la 15 august, Adormirea Maicii Domnului, unul dintre cele mai cinștite praznice ale Născătoare de Dumnezeu și prilej de înălțare și mîngiere duhovnicească.

Nevoitele postului și o încredere statornică în ocrotirea Maicii Domnului aduc fiecărei inimii credincioase bucuria și puterea sufletească atât de necesare vieții noastre.

Învățătura bisericească cuprinsă în cântarea troparului Adormirii că Maica Domnului „întru Adormire lumea nu a părăsit-o”, ci este mereu rugătoare pentru noi, ne întărește și mai mult dragostea de a aduce cinștine în cel mai înalt grad aceleia care „trece la cer pe cei de

mamă duhovnicească a tuturor care vor crede în învățătura Fiului ei.

Sfinții Apostoli au stat în jurul ei în ceasul plecării sale din viața pămîntească la cea cerească. Din Sinaxarul Praznicului Adormirii aflăm cîteva amănunte importante: „cînd a binevoit Hristos Domnul Dumnezeu nostru ca să ia pe Maica Sa la Sine, atunci cu trei zile mai înainte a făcut-o să cunoască prin mijlocirea ingerului mutarea sa de pe pămînt, căci Arhanghelul Gavril, venind la dînsa, a zis: Acestea zice Fiul tău: vremea este a muta pe Maica Mea la Mine. Nu te teme de aceasta, ci primește cuvîntul cu bucurie, de vreme ce vei la viața cea nemuritoare”. Din același Sinaxar aflăm că în chip minunat s-au adu-

Picu Procopie Pătruț

Apariția, la finele anului 1985, a volumului-album *Picu Pătruț. Miniaturi și poezie*, cuprinzînd o selecție din versurile și din ilustrațiile cu care s-a ornat manuscrisul criticul de la biserica mare din Săliște Sibiuului de la mijlocul secolului trecut (care s-a călugarit în anul 1849, luîndu-și numele de Procopie, conținînd însă să activeze în sat, imbrăcat în strale țărănești), a avut darul de a atrage atenția asupra figurii și operei modestului slujitor al Bisericii noastre. Abia de-acum înainte — după peste 80 de ani de la prima semnalare a operei lui, făcută în „Telegraf român” nr. 80, 82, 83 și 86 din 1905 de către, pe atunci proaspătul absolvent al Seminarului Andreian, Onisfor Ghibu — Picu Pătruț își va primi locul pe care-l merită în istoria literaturii române, în istoria artei românești și în istoria muzicii românești.

Versurile care s-au păstrat în manuscrisele ilustrate rămase de la el sînt de o deosebită sensibilitate, el trăindu-și cu intensitate fiecare temă, fie că o aborda în vers, fie că o ilustra ori că-i compunea melodia pe care să se cînte. Multe din versurile sale sînt tributare sub raport stilistic și lingvistic unor înaintași ori contemporani ai săi (ca Anton Pann, Ioan Tincovici, Vasile Aaron s.a.), dar toate poartă pecetea specifică lui însuși, gîndirii și simțirii sale, profunde sale credințe și încrederea nemărginită pe care o avea în adevăr, în dreptate, în morala creștină și general-umană. Dragostea profundă pe care o avea față de semenii săi, dorința de a-i ajuta să iasă din greutățile spirituale și materiale în care să zbăteau, transpiră din fiecare vers.

Este foarte probabil că unele din versurile sale, care în timpul vieții lui se cîntau în Săliște și în jur, s-au păstrat pînă astăzi, intrînd în folclor, fără să se mai știe cine a fost autorul lor. Și s-a putut petrece acest lucru nu numai în satele din Mărginimea Sibiului, ci și în alte părți ale Transilvaniei, ca și în sudul Carpaților.

Reproducînd în numerele următoare din versurile sale, o vom face urmîrînd un dublu scop: mai întii, evident, pentru ca ele să fie citite și eventual reținute de către acei cititori care vor fi sensibilizați de valoarea lor moral-educativă; în al doilea rînd, pentru a încerca să aflăm de la unul sau altul din cititori, dacă vreunul din versurile ce se publică sînt cunoscute și circula și astăzi în popor, în întregime sau fragmentar, ori dacă se cîntă chiar la unele ocazii. Orice informație în legătură cu eventuala păstrare sub această formă a vreunuia din versurile sale este deosebit de prețioasă cercetătorilor acestui operă, și ea poate fi comunicată fie redacției, fie direct semnatarului acestor rînduri (70472 București 37, B-dul Hristo Botev 22. Tel. 16.75.93), care mulțumește cu anticipație pentru colaborare.

Transcrierea din chirilice a versurilor, precum și notele cu caracter bibliografic sînt ale subsemnatului, care răspunde de exactitatea lor. Pentru mai ușoară citire și însușire a versurilor astăzi, am actualizat ortografia și punctuația, păstrînd însă limba intactă.

Octavian O. Ghibu

pe pămînt” și prin care „s-a deschis raiul” (Icosul 2 din Acatistul Bunei-vestiri).

Din Sf. Scriptură aflăm că în istoria mîntuirii figurează două femei cărora le revin roluri hotărîtore pentru neamul omeneșc. Prima este Eva, cea dintii femeie, care, neascuțind porunca lui Dumnezeu, a pricinuit pierderea raiului. Ea s-a lăsat amăgita de diavol și a adus căderea neamului omeneșc: „Sarpele m-a amăgit și am mîncat” (Fac. 3, 13). Eva e fiica neascuțării și autoarea păcatului prin care a intrat moartea în neamul omeneșc. E mama oamenilor a căror „răutate s-a îmulțit pe pămînt și ale căror cugete și dorințe sînt îndreptate la rău în toate zilele” (Fac. 6, 5).

Cealaltă femeie este Sfinta Fecioară Maria, Maica Domnului, fiica ascultării de Dumnezeu: „Iată roaba Domnului sînt. Fie mie după cuvîntul Tău” (Luca 1, 38). Ea este purtătoarea Harului lui Dumnezeu și aduce binecuvîntarea Domnului pe pămînt: „Nu te teme, Marie, căci ai aflat Har la Dumnezeu”; „Bucură-te, ceea ce ești plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvîntată ești tu între femei” (Luca 1, 28—30).

— Eva a adus, deci, osînda păcatului.

— Sf. Fecioara Maria — izbăvirea de păcat.

— Eva a pricinuit intristarea și frica: „Am auzit glasul Tău în rai și m-am temut” (Fac. 3, 10);

— Sf. Fec. Maria — bucuria și iertarea: „Sfîntul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema” (Luca 1, 35); „El va mîntui poporul Său de păcate” (Matei 1, 21).

— Eva a adus moartea, Sf. Fec. Maria — învierea și înălțarea la cer.

Credincioșii nu uită că prin Sf. Fec. Maria „Dumnezeu este cu noi” (Isaia 7, 14; Matei 1, 23). Biserica o cinștește pe Sf. Fec. Maria mai presus decît pe Heruvimi și o mărește „fără de asemănare” mai mult decît pe Serafimi. Și nu fără temel, căci Sf. Evanghelist Luca a consemnat în Evanghelia sa cuvintele profetice rostite chiar de însăși cea binecuvîntată și plină de har: „Iată de acum mă vor ferici toate neamurile” (1, 48). Cînstirea i-a fost dată de însuși Domnul și Mîntuitorul Iisus Hristos, care la exclamația admirativă a unei femei din popor: „Fericit este pîn-tecele care Te-a purtat”, a răspuns: „Așa este . . .” (Luca 11, 28).

I-a fost dat Maicii Domnului să trăiască zile de mare durere în timpul patimilor și răstîgnirii Fiului său. Dar și mai mare a fost bucuria învierii Lui și înălțarea Sa la cer.

Cînd Domnul S-a înălțat, preasfînta Sa Maică a rămas bucuria Apostolilor și cu ei „petrecea în post și rugăciune” (Fapte 1, 14). Aceasta se datoră și faptului că Iisus, cînd Se afla pe cruce, a încredințat-o în grija Apostolului Ioan, cu cuvintele: „Iată mama ta” (Ioan 19, 26—28), făcînd-o

nat atunci unsprezece Apostoli în casa unde era Preacurată. Numai Apostolul Toma nu era cu dînsii.

După ce și-a dat sufletul în mîinile Fiului Său, Apostolii cu mare cinștine și cu cîntări de laudă au îngropat trupul Prea curatei într-un mormînt cioplit în piatră în satul Gheșimani. Apostolul Toma, venind cu trei zile mai târziu și aflînd de mutarea din viață a Maicii Domnului, a dorit să-i mai vadă odată chipul. Ducîndu-se împreună cu ceilalți Apostoli la mormîntul Născătoarei, l-au deschis ca Toma „să se inchine și el aceluia Preasfînt și Preacurat locas, adică trupului Născătoarei de Dumnezeu. Și dacă a văzut s-a minunat că a aflat mormîntul fără de sfîntul trup, și era giulgiul, care rămăsese mîngîierea Apostolilor și tuturor credincioșilor, și măturie nemîncinoasă a mutării Născătoarei de Dumnezeu”.

Știm că Trupul Fiului său, Iisus Hristos n-a rămas în mormînt ci a biruit moartea. Nici trupul Maicii Sale, sfințit prin intruparea Fiului, n-a fost dat stricăciunii, ei a devenit trup duhovnicesc, înviat într-o nestrîcățune și întru slavă (cf. I Cor. 15, 42—43). Evlavia creștină cinștește pe Maica Domnului, fiindcă prin această cinștine e preamărit însuși Mîntuitorul Hristos. Care fiu nu se bucură, cînd mama sa este cinștită și i se acordă cît mai multă atenție? Dacă așa stau lucrurile în viața omenească, unde mama poate avea greșeli sau anumite slăbiciuni, cu cît mai mult se cuvine a cînști în chip deosebit pe Maica Domnului cea plină de har peste care s-a pogorit Duhul Sfînt și căreia i s-a închinat Arhanghelul Gavril (Luca 1, 35) și care a devenit locul de întîlnire a umanului cu divinul. De aceea, Maica Domnului e investită cu un înalt grad de sfințenie, care o ridică deasupra puterilor cerești ca și deasupra sfinților. Participînd ca ființă omenească la slava lui Dumnezeu, ea devine o călăuză pentru creștini și o chemare spre îndumnezeire. Această idee e exprimată în troparul: „Fieți celei dumnezeiești ne-am făcut părtași prin tine, de Dumnezeu Născătoare, pururea Fecioară” (Troparele Născătoarei, luni seara).

Biserica a propovăduit învățătura despre Maica Domnului și a apărut-o în fata celor care s-au abatut de la dreapta credință. Din istorie știm că în primele veacuri creștine s-au ivit învățături greșite cu privire la persoana Mîntuitorului. Dar cum întruparea și nașterea Domnului Iisus Hristos sînt strîns legate de Preacurata Fecioara Maria, ereticii au răspîndit păreri neortodoxe și despre Maica Domnului. De aceea, Biserica, prin Sfinții Părinți, adunați în sinoade ecumenice, a respins

Pr. Mihail Colotelo

(Continuare în pag. a 5-a)

Pe urmele înaintașilor

Cercetările arheologice inițiate la Săliște (jud. Sibiu)

Cercetările inițiate în anul 1985 la Săliște au fost determinate din necesitatea cunoașterii aprofundate a istoriei românilor din Tara Amlășului, completând astfel informațiile izvoarelor scrise. Aceste demersuri se înscriu în contextul celor efectuate în alte „țări românești” (Tara Hațegului și Tara Maramureșului).

Centrul organismului economic, al formațiunii politice numite în documente „Tara Amlășului” a fost la Săliște. *Magna Villa Valachiarum*, realitate remarcată de toți istoricii care s-au ocupat de această problemă. Ioan Moșă descrie vechea biserică din Săliște, presupunând existența unei vechi biserici din lemn, în anul 1476, când documentele îl amintesc pe „popa Ioanaș”. Biserica se afla pe un platou, deasupra râului Săliște, ocupând în perimetrul așezării medievale un loc central. Poziția geografică și apropierea de cetatea de la Tilășca au determinat locuirea platoului în perioada statului geto-dac. Locuirea a fost surprinsă la vest de actuala clădire a liceului, acolo unde am găsit urmele unei podele din lut ars. În interiorul bisericii, unde am continuat investigațiile în anul 1986, stratul de locuire din perioada dacică are o grosime consistentă, cu un bogat material ceramic și urmele unui incendiu violent ce a pus capăt întregii așezări. Acest strat a fost tăiat de fundația unui zid din piatră de râu, legată cu mortar, zid ce avea lățimea de 0,60 m și a fost ridicat într-o perioadă imediat următoare distrugerii așezării dacice. Lipsa materialului arheologic face imposibilă o datare mai strânsă a momentului ridicării zidului.

Stratigrafia secțiunii trasate pe direcția nord-sud, perpendiculară pe axul bisericii a înregistrat, după dezafectarea zidului mai sus amintit, un strat de depuneri aluvionare. El are în partea sa superioară resturile unor birne din lemn provenind, probabil, de la biserică datată după materialul ceramic descoperit în sec. XIV—XV. Biserica din lemn există în secolul al XIV-lea atunci când documentele de cancelarie amintesc de localitate. Biserica avea o lățime de 4 m. Planul și detaliile de con-

strucție nu le vom putea stabili decât odată cu continuarea cercetărilor. Interesant de menționat este și faptul că fundația bisericii din piatră, ridicată după dezafectarea celei din lemn, este lată tot de 0,60 m, șanțul fiind adâncit la 1,50 m. Am înregistrat în aceeași secțiune o parte din suprafața contraforțurilor care sprijineau la nord și la sud zidurile bisericii.

Materialul arheologic recoltat din straturile de depuneri succesive provine din perioada geto-dacică, din secolele de existență a primei biserici din lemn dar mai ales din perioada posteroară sec. al XVI-lea: monede, fragmente ceramice, un inel din argint cu placa lucrată în motive geometrice, un nasture globular din bronz care, după modul de înbinare a părților componente se poate data într-o perioadă mai largă (sec. XIV—XVI), o verigă din sîrmă de bronz. Din suprafața cercetată la est de clădirea actuală a liceului provin lama unui cuțit cu miner de lemn, avînd lungimea totală de 0,21 m

și resturile unei cingătoare din piele cu o placă din os. Cimitirul adiacent bisericii s-a întins pe toată suprafața platoului. Merită a fi amintită descoperirea unui fragment de cadelnită cu marca atelierului gravat pe buză. În stratul de dărîmături a mai fost descoperită o cheie din fier care, după dimensiuni și formă, se poate atribui ultimei faze de funcționare a bisericii. Piese de metal au fost deja restaurate și conservate de specialiștii Complexului muzeal Sibiu. Ele sînt, împreună cu fragmentele ceramice și urmele de construcție deja prezentate, documente ale modului de viață, ale culturii materiale și spirituale plămădite, întreținute și dezvoltate cu respect și grijă deosebită. Astfel, continuarea cercetărilor pînă la dezvoltarea integrală a monumentului și punerea lui în circuitul informațional și turistic, în paralel cu continuarea eforturilor de cercetare pe o arie mai largă, se impune cu necesitate.

Petre Munteanu-Deșliu

NEMURIRE

TARA, țarină, țărani,
Vă iubesc de mil de ani,
Ba chiar și mai de demult
Înima-mi prin voi mi-ascult.

Că, de cînd e neamul meu,
Tot prin voi, am fost și eu
Stîncă de granit, pe care
S-a-nălțat DACIA MARE.

Două cercuri ca de foc
Ne-au trecut — strînsi la un loc,
Prin istorii nepereche!
Limba și credința veche.

Ca oriînd în veșnicie
Voi stați și-azi drept temelie
La continua-nălțare
De gând bun și bunăstare.

Voi, prin geruri și prin ploaie
Atî dus greu în războaie,
Și ne-ați apărât tenace,
Glia și dreptul la PACE.

Eu, cit s-o scâlda în soare
Aurul din grîu pe-ogoaie,
Nesfîrșit am să rămîn,
Ca și voi, ȚARAN ROMÂN.

Toma Istrati

Continuitatea daco-romană a poporului român...

(Continuare din pag a 3-a)

lor pentru a pătrunde în Transilvania, s-au oprit la „Porțile Meseșului” și, locuitorii țării, la porunca lor, au zidit porți de piatră și au tăiat o îngrăditură mare de copaci, făcîndu-și aici hotarul.

Rezultatele săpăturilor arheologice din Tara Birsei au dovedit continuitatea de viață autohtonă neîntreruptă în această zonă pînă în secolul al XI-lea. Cercetările de aici au mai arătat că în secolul al XII-lea, comunitățile românești au părăsit așezările din cîmpie, retrăgîndu-se spre locuri mai ferite, apărate natural, unde și-au ridicat cetăți de pămînt pentru a se feri și apăra în fata primejdiei atacurilor ungare care înaintau spre Tara Birsei. Asemenea cetăți de pămînt s-au găsit pe dealul Lempeș și între comunele Hărman și Simpețru.

Continuitatea autohtonilor în Transilvania este demonstrată de descoperirile arheologice de la Blandiana B, Alba Iulia, Ghirgom, Oradea și multe altele, care atestă prezența în secolul al X-lea a unei numeroase populații slavo-române creștinate în acele zone. Același săpăturilor arheologice, istoricului D. Tudor nota: „La 271 e.n. Dunărea nu a devenit un zid chinezesc, iar Aurelian n-a fost alungat din Dacia. Imperiul a rămas stăpîn pe multe capete de pod de pe malul stîng al fluviului sub al cărui control militar se găseau zone adînc din Munții Banatului, din cîmpiile Olteniei și ale Munteniei. Constantin cel Mare a extins stăpînirea romană pe întreaga cîmpie olteană și munteană, rîndîrînd astfel romanitatea de la nord de Dunăre.”

Argumentelor arheologice propriu-zise li se adaugă și cele *antropometrice și antropologice*. Cercetările de această natură întreprinse asupra pieselor descoperite cu prilejul săpăturilor arheologice au demonstrat originea autohtonă a marilor majorități a locuitorilor. La cimitirul Blandiana B, ce datează din secolul al X-lea, s-a constat că predomină caractere mediteraneene, care erau elemente băștinașe.

O dată cu continuitatea populației autohtone, cercetările arheologice au atestat coabitarea acestora cu unii dintre migratori. Astfel, în necropolele ce aparțin culturii Sîntana de Mures — Cerneahov s-au găsit morminte de daei, goti și sarmati, fiecare cu ritual și ritualul său funerar.

Nu se constată însă documentar o conviețuire în aceleși așezări a localnicilor cu hunii. Dar izvoarele atestă că gepizii, urmașii hunilor, au întreținut relații mai strîns cu autohtonii. Concluzente în acest sens sînt descoperirile de la complexele de tip Moresți — Bandu de Cîmpie.

Un alt argument folosit de adversarii continuității, și mai vechi și mai noi, a fost încetarea circulației monetare romane la nord de Dunăre. O asemenea teză nu corespunde adevărului, pentru că și după retragerea aureliană, locuitorii daciei au continuat să folosească moneda ca mijloc de schimb. Numai pentru perioada 271—450 s-au descoperit — pînă în 1966 — monede și tezaure în 161 localități. Este adevărat că între

Panonia, unde s-au așezat aceștia; dar acolo nu sînt cunoscute asemenea cetăți pînă acum.

Continuitatea este dovedită arheologic, istoric, numismatic și epigrafic și pentru sudul Munteniei, Olteniei și Banatului, unde în numeroase localități s-au construit și reconstruit, în secolele IV—VI, în vremea lui Constantin cel Mare și Iustinian, numeroase fortificații. Dintre acestea menționăm cetățile: Pojejena, Hinova, Gornea, Svința, Orșova (Dierna), Drobeta-Turnu Severin, Sucidava-Celei. Din perioada 275—1025 în Oltenia s-au făcut descoperiri arheologice în 159 așezări, care atestă că această zonă a fost locuită fără întrerupere de către populația daco-romană și română. Același lucru li dovedesc cercetările întreprinse în Moldova — la Hîlncea, Botoșana, Suceava-Sipot, Tirpești, Spinoasa, Lozna, Dănești, Iași-Cerdacul lui Ferencz, Băiceni, Birăd, Oltuz etc. — și Dobrogea, unde s-au găsit numeroase așezări din secolele V—XI, bogate în inventar de epocă, de factură dacică, daco-romană, romană și română.

Pe baza studiilor materialelor descoperite cu ocazia săpăturilor arheologice, istoricului D. Tudor nota: „La 271 e.n. Dunărea nu a devenit un zid chinezesc, iar Aurelian n-a fost alungat din Dacia. Imperiul a rămas stăpîn pe multe capete de pod de pe malul stîng al fluviului sub al cărui control militar se găseau zone adînc din Munții Banatului, din cîmpiile Olteniei și ale Munteniei. Constantin cel Mare a extins stăpînirea romană pe întreaga cîmpie olteană și munteană, rîndîrînd astfel romanitatea de la nord de Dunăre.”

Argumentelor arheologice propriu-zise li se adaugă și cele *antropometrice și antropologice*. Cercetările de această natură întreprinse asupra pieselor descoperite cu prilejul săpăturilor arheologice au demonstrat originea autohtonă a marilor majorități a locuitorilor. La cimitirul Blandiana B, ce datează din secolul al X-lea, s-a constat că predomină caractere mediteraneene, care erau elemente băștinașe.

O dată cu continuitatea populației autohtone, cercetările arheologice au atestat coabitarea acestora cu unii dintre migratori. Astfel, în necropolele ce aparțin culturii Sîntana de Mures — Cerneahov s-au găsit morminte de daei, goti și sarmati, fiecare cu ritual și ritualul său funerar.

Nu se constată însă documentar o conviețuire în aceleși așezări a localnicilor cu hunii. Dar izvoarele atestă că gepizii, urmașii hunilor, au întreținut relații mai strîns cu autohtonii. Concluzente în acest sens sînt descoperirile de la complexele de tip Moresți — Bandu de Cîmpie.

Un alt argument folosit de adversarii continuității, și mai vechi și mai noi, a fost încetarea circulației monetare romane la nord de Dunăre. O asemenea teză nu corespunde adevărului, pentru că și după retragerea aureliană, locuitorii daciei au continuat să folosească moneda ca mijloc de schimb. Numai pentru perioada 271—450 s-au descoperit — pînă în 1966 — monede și tezaure în 161 localități. Este adevărat că între

anul 271—305, circulația monetară a fost redusă, după care însă aceasta va crește în intensitate.

Istoricul Mihail Macrea, un bun cunoscător al acestor probleme arată că „reluarea pe scară largă a circulației monetare în timpul lui Constantin cel Mare poate fi explicată datorită populației daco-romane, singura obișnuită să aprecieze moneda ca mijloc de schimb, nu numai pentru valoarea ei intrinsecă. Ele lipsesc sau sînt foarte puține în așezările sau cimitirele atribuite gotilor.”

Analiza circulației monetare, prin aria sa, frecvența mare și compoziția tezaurilor demonstrează continuitatea populației autohtone de la nordul Dunării, care a întreținut strînse legături de schimb cu lumea romano-bizantină pînă în secolul VI. Descoperirile numismatice din secolele următoare, dovedesc existența unei populații numeroase pe vatra dacică, care folosea moneda în relațiile sale comerciale.

Din rîndul argumentelor care înfirmă teza lui Roesler și a urmașilor săi și dovedește continuitatea populației autohtone pe vatra dacică fac parte *izvoarele epigrafice*.

În perioada secolelor IV—XIII, deși numărul inscripțiilor s-a redus, totuși ele există. Din punct de vedere numeric, cele mai multe texte epigrafice provin din Dobrogea, Oltenia și Banat și aparțin secolelor IV—VI.

Inventarul epigrafic foarte bogat, descoperit în Oltenia și Banat atestă că imparții de la Constantinopol s-au preocupat intens de aceste provincii, unde au construit drumuri și cetăți, în care au adus trupe numeroase, iar la cetățile Sucidava și Dierna au instalat chiar prefecturi militare.

Izvoarele arheologice, numismatice și epigrafice descoperite pe tot teritoriul patriei noastre în perioada secolelor IV—XIII demonstrează fără păcăt de tăgădă continuitatea neîntreruptă a înaintașilor noștri daco-romani și români pe vatra strămoșească și înfirmă, ca nesciintifică și neadeverată, dușmănoasă și calomnioasă, teza pusă în circulație de Roesler și reactualizată de urmașii săi în lucrarea *Istoria Transilvaniei*, apărută la Budapesta, în 1986, sub coordonarea lui Kőpeczi Béla, în virtutea căreia poporul român și limba română s-ar fi format undeva la sud de Dunăre, de unde ar fi venit pe locurile strămoșești în secolele XII—XIII.

Pînă la urmă, în fața dovezilor și argumentelor istorice, arheologice, numismatice și epigrafice, autorii acestei teze, ori cît ar fi de îndrăgînici și rîu intenționați, vor trebui să recunoască erorile săvîrșite cu bună știință, revenind la probitatea științifică proprie oricărui cercetător adevărat.

Izvoarele revelației supranaturale — Scriptura și Tradiția, — ocupă un loc prioritar în dialogul ecumenic din zilele noastre. Lucrul este deosebit de înțeles. Nu se pot face pași pentru apropierea și unirea Bisericilor fără a se ajunge la o înțelegere și trăire în comună a învățăturii de credință a Bisericilor, fără a o cunoaște și fără a o interpreta corect și autentic, așa cum se află în Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție.

Între Scriptură, Tradiție și Biserică este o indestructibilă legătură, împreună formînd un tot inseparabil. Biblia nu poate fi înțeleasă și trăită fără Biserică, iar Biserică nu poate vieți fără temelii învățăturii revelate în Scriptură și Tradiție.

Ne putem folosi de o asemănare că ele sînt ca latirile unui triunghi. Numai împreună pot cuprinde și exprima totalitatea infailibilă a doctrinei creștine. Ele cuprind unitar, complementar și egal învățătura și economia lucrării mîntuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos prin Duhul Sfînt.

Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție aparțin vieții unice a Bisericilor. Nu se poate spune că Biblia este mai de preț decît Biserică și nici invers. Tot astfel și Tradiția care este acțiunea a Duhului Sfînt în Biserică, asigurîndu-i dinamismul în toate epocile. Prin Scriptură învățăm să cunoaștem pe Hristos, prin Biserică învățăm să trăim cu Hristos, devenind mădular ale Trupului tainic al lui Hristos.

Biserică ne-a dat Sfînta Scriptură, călăuzită de același Duh Sfînt care a inspirat pe autorii Sfîntei Scripturi. Canonul cărților Sfîntei Scripturi, alcătuit în primul secol creștin aparțin de acum Sfîntei Biserică. Oricum am încerca să despărțim aceste trei nu vom reuși, fără a le anula pe toate. Cel ce vrea sau caută să le despărțim lucrează împotriva Duhului Sfînt, care este autorul prim și de totdeauna al lor.

În afara Bisericilor, Sf. Scriptură rămîne o simplă colecție de cărți, un document omenesc, o scriere obișnuită.

„Același Duh Sfînt care a lucrat la inspirația Scripturii pune în funcțiune cuprinsul ei spre mîntuirea oamenilor prin Biserică. De aceea pentru înțelegerea Scripturii nu a-merge mîntuitor om, oricît de înțelept ar fi, cî trebuie să ne conducem după modelul obște de înțelegere al Bisericii” (Pr. prof. D. Stăniloae).

„Duhul Sfînt prin care toate vin la viață, Cel ce este Duhul Adevărului, al Unirii și al Sfințeniei, nu lucrează pentru despărțirea oamenilor, pentru împărțirea adevărului religios. El lucrează „eclezial”, pentru apropierea și unirea oamenilor, pentru descoperirea și păstrarea adevărului, pentru unitatea întregii Scripturi și a Bisericii. A nega unitatea Bibliei și unitatea dintre ea și Tradiție înseamnă a nega însăși unitatea Bisericilor, înseamnă abatere de la voința lui Hristos, care s-a rugat „ca tot să fie una” (Ioan IX. VII). „Cearta pe anumite texte biblice și dezbateri creștinești, este lipsă de respect pentru lucrarea Duhului Sfînt în Scriptură și în Biserică.”

Revelația din Scriptură, Tradiție și Biserică nu se contrazice, nu se poate contrazice pentru că este lucrarea Duhului Sfînt. Acolo unde apar așa-zisele contraziceri, sînt păreri subiective, „samovolnice” incomplete ale celor ce nu înțeleg adîncul de taină al Scripturii și nici scopul lucrării lui Dumnezeu pentru mîntuirea neamului omenească.

„Nici o proorocie a Scripturii nu se tălcuiește după socotința fiecăruia” scrie Apostolul Petru (II Petru I, 20).

În cele ce urmează vom arăta cum se cuvine să citim Sf. Scriptură ca să nu rătăcim de la adevăr și ca să ne fie folositoare pentru mîntuire.

După învățătura Bisericilor Ortodoxe Sfînta Scriptură poate fi citită — e bine să fie citită, în două feluri: o citire spirituală, în duh de rugăciune și o citire exegetică, cu luare aminte la sensurile ei, la vesmintul în care este acoperit adevărul și la înțelesurile ei. E greu de spus care este calea de preferat dintre acestea două. Se pare că ele trebuiesc împreună, și mai ales să ne ferim de a citi Biblia ca niste judecători al Duhului Sfînt și ca niste exegeti care se opresc la înțelesurile semantice ale cuvintelor fără să surprindă mesajul lor divin. O asemenea interpretare a Bibliei se aseamnă cu încercarea unui profesor care, vîind să descrie elevilor o floare, începe să rupă rînd pe rînd cite o petală pînă cînd nu are ce mai arăta și elevii întreabă: unde e floarea? care e floarea?

Biserică Ortodoxă nu refuză „cercetarea Scripturii”, a „lecturii ei științifice”. E suficient să ne gîndim la opera exegetică a lui Origen, deși nici el n-a fost scutit de unele interpretări subiective; sau la metodele exigente aplicate Bibliei de Sfîntul Irineu din Lion sau de către reprezentanții școlii exegetice din Antiohia, între care în primul rînd amintim pe Sf. Ioan Gură de Aur, pentru a ne da seama de importanța științelor biblice în opera Sfîntilor Părinți. Pentru ei cunoașterea exegetică a Bibliei este fundamentala și indispensabilă, ca să putem pătrunde taina și înțelesul cuvîntului lui Dumnezeu, cu toată lumina inteligentelor ei se poate aplica.

El însă nu au mers pînă acolo încît să explice Scriptura ca pe o carte pur omenească, să atace temeiul ei revelational, să atace unitatea și integritatea ei, să judece artistic valoarea unei sau alteia dintre cărțile Scripturii, să dea o explicație teoretică sau să neghe autenticitatea așa cum au făcut o bună vreme și mai fac și azi anumiți

exegeți din Biserică apuseană. Așa cum au explicat Scriptura Părinții Bisericii, cum au propovăduit ei adevărul, comora ascunsă în Scripturi, nu este mai puțin valabilă pentru noi cei de azi.

Exegeza științifică a Bibliei este necesară și indispensabilă Bisericii și folositoare celor ce se adapă din acest izvor revelational, mai ales pentru următoarele motive:

Pe această cale se poate stabili cu posibilitate exactitate textul original al Sfîntei Scripturi și este necesar la traducerea ei în mai multe limbi.

Prin această cercetare se poate afla sensul literal al fiecărui text, explicîndu-l în contextul istoric în care s-a scris.

Exegeza Bibliei este necesară la descifrarea limbii biblice, limbă adevseori simbolice și prin urmare inaccesibilă cititorilor nespecializați.

Exegeza biblică stă la baza traducerilor Bibliei într-o limbă contemporană, vorbită de omul de azi, într-o manieră simplă și clară. Dar ca ascultarea Cuvîntului lui Dumnezeu să pătrundă din mîntuitoră în inimă și să fie ziditor el trebuie să depășească o explicare empirică.

O explicație numită „critică” a Sfîntei Scripturi poate deveni inutilă sau chiar premediosă dacă nu duce la o înțelegere spirituală, o „gnoză creștină” și nu ajută la atingerea unei primiri a tainelor dumnezeiești.

Pe de altă parte o cercetare științifică a Bibliei trebuie să tină seama că adevărul ei nu se poate supune unei cercetări a unui exeget oarecare, că nu omul singur este cel ce proclamă adevărul Bibliei, ci Biserică este aceea care susține, apără și propovăduiește acest adevăr. Ortodoxia a susținut întotdeauna că locul și autoritatea care confirmă și transmite revelația supranaturală este Biserică.

Nu oricine și nici chiar mai mulți oameni nu-și pot atribui mandatul de a fi interpreți infailibili al Sfîntei Scripturi.

Desigur cînd spunem că Biserică este aceea care proclamă și propovăduiește Scriptura nu ne gîndim la sensul restrîns al locașului de cult, ci la Biserică în înțelesul de Așezămînt întemeiat de Iisus Hristos, călăuzit de Duhul Sfînt spre a vesti Cuvîntul lui Dumnezeu, „Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura” (Marcu 16, 15) iar ei pormind au propovăduit pretutindeni și Domnul lucră cu ei și întrea cuvîntul, prin semnele ce urmau” (Marcu 16, 20).

Fie că ascultăm Sfînta Scriptură în decursul unei liturghii într-o biserică, fie că o citim în liniște în camera noastră, departe de zgomotul lumii, lectura noastră îmbracă haina unei slujiri, a unei comuniuni cu Dumnezeu și cu oamenii, a unei jertfe pe care o aducem în dar lui Dumnezeu. Într-o asemenea lectură ascultăm pe Dumnezeu, ce ne spune prin Cuvînt și nu încercăm să judecăm prin critică, susținînd ceea ce ne convine nouă din acest cuvînt. Noi îi rugăm pe Dumnezeu să facă din Cuvîntul Său izvor de înțelepciune și har în viața noastră. Biserică Ortodoxă a învățat totdeauna că pe lângă citirea și cercetarea științifică a Scripturii este necesară și folositoare citirea și ascultarea ei în duh de rugăciune.

Rugăciunea și evlavia ne ajută să înțelegem Scriptura, să ascultăm și să împlinim Cuvîntul lui Dumnezeu. Scriptura nu poate fi înțeleasă deplin fără rugăciune. Citirea ei, fără duhul rugăciunii o preface într-o carte omenească, plină de date care se adresează memoriei intelectuale (cf. S. O. P. nr. 70, 1982, p. 17).

De aceea în Ortodoxie, Scriptura intră în structura rugăciunilor Bisericii. Începînd cu Sfînta Liturghie și pînă la cel mai scurt serviciu divin al Bisericii Ortodoxe, Sf. Scriptură este prezentă. Nu există carte din Sfînta Scriptură care să nu fie înțelînită și cuprinsă într-o formă sau alta în cultul ortodox.

În liturghia ortodoxă găsim însuși „secretul unității și plenitudinii credinței care înțelege orice în Hristos și prin Hristos” (cf. M. Thurian, *Christologie et Unité* în „La Croix”, 1984, sept., p. 11).

Citînd Biblia în duh de rugăciune aflăm în ea întreaga iubire fată de Dumnezeu, spune Sf. Simeon Noul Teolog (*Philocalia*, vol. VI, p. 165).

Cum poți cerceta cele ce nu le poți afla singur, fîcă încă nedăsvîrșit și neluminat? Întreabă deci Biserică să te lumineze și să-ți dea darul cunoașterii adevărate, prin rugăciune. Înainte de a cerceta, roagă-te, cercetînd roagă-te iar, să nu greșesti în cercetarea ta.

Înainte de citirea Bibliei, spune Sfîntul Efreem, roagă-te și cere lui Dumnezeu să-ți dea harul revelației Sale.

Așadar, pe lângă citirea Bibliei în sens teologic și pe lângă înțelesul ei literal, ea trebuie citită și în sens duhovnicesc și împreună cu rugăciunea, am putea spune ca pe o rugăciune prin care intrăm în comună cu Dumnezeu.

Foarte multe rătăcirile de la adevărul Sfîntei Scripturi au pornit de la faptul că s-au abătut de la înțelegerea și citirea ei în duhul rugăciunii.

Origen spune că „pricinile tuturor părerilor greșite, ale necuviințelor și ale cuvintelor înjositoare despre Dumnezeu se pare că nu sînt altele decît faptul că nu se tîlmăcesc Scriptura în sens duhovnicesc, ci e concepută numai după sensul ei literal”.

Am putea adăuga la cele spuse de Origen că o bună parte din interpretările greșite ale Scripturii se datoresc aroganței celor ce o inter-

† VASILE COMAN
Episcopul Oradiei
(Continuare din pag. a 5-a)

TELEGRAFUL ROMÂN

RELIGIOUS PUBLICATION OF THE ROMANIAN
ORTHODOX ARCHDIOCESE OF SIBIU

AUGUST 1—15, 1987

No. 29—30 and 31—32/1987

23 AUGUST — the great national holiday of the Romanian people

23 August marks the 43rd anniversary of the insurrection which started the Romanian revolution of social and national liberation, anti-fascist and anti-imperialist.

Prepared by internal historical realities of our country in those years, by the struggle of the entire people, the revolutionary act of 23 August 1944 broke out in favourable international circumstances conditioned by crushing strikes dealt to the Hitlerite war machine by the Soviet army and the armies of the other states of the United Nations.

The call to arms of the Romanian people was launched in the afternoon of 23 August 1944 through the arrest, in the royal palace, of the heads of the Antonescu regime. Under the political aegis of the parties making up the National Democratic Bloc, the country's new government was formed — headed by General Constantin Sănătescu — which also included as ministers without portfolio a representative of each of the four parties: the Romanian Communist Party, the Social Democratic Party, the National Liberal Party and the National Peasant Party.

In the afternoon of 23 August a royal proclamation was broadcast, the text of which had been previously prepared, through which the events that took place in Romania and the resolve of the Romanian people to fight on the side of the anti-fascist coalition against Nazi Germany were announced to the country's citizens and the world at large.

Upon learning the news, an impetuous enthusiasm seized the masses in the entire country. Until late at night the Capital sounded with acclamations cheering the act of people's liberation.

Taking into account the country's mood, the evolution of the military situation on the battlefield, the strength and disposition of German forces on Romanian territory, as well as the country's war resources, the organizers of the insurrection saw that the main effort be concentrated on Bucharest concomitantly with large military actions in Ploiești and in the Prahova Valley.

On the night of 23 August, around 23 hours, the Army's General Staff issued an operation order outlining missions and ways of operation for Romania's armed forces. According to that operation order, the 3rd and 4th Armies had to detach themselves from German troops, regroup in the Ploiești—Bucharest zone, participate in cleaning operations on the territory of southern Romania and be able to later assume the offensive in Transylvania.

The 1st Army was given the mission to liquidate enemy garrisons in the Banat, in Crișana and southern Transylvania, to prepare and at the same time participate in a cover operation in order to check the penetration of German and Hungarian forces deployed beyond the demarcation line in Transylvania imposed by the Vienna Dictate of 30 August 1940.

In Bucharest, the fighting of Romanian troops, supported by patriotic units, against the enemy started on 23 August and lasted until 26 August. The heaviest battles were those waged for the liquidation of enemy units deployed in the Superior Military School and in the building of the Ilfov County Prefect's Office and for the checking of outside German troops sent to quench the insurrection in the Capital. Showing courage and disposition of self-sacrifice, the Romanian troops accomplished their mission.

On 26—28 August, Romanian units defeated enemy concentrations in the Tunari — Pipera — Băneasa — Otopeni area.

The enemy losses in the Bucharest area amounted to hundreds of dead or wounded and 7,000 military captured. The Romanian troops lost 1,400 soldiers and officers dead or wounded.

On 30 August, the first Soviet units of the 1st Ukrainian Front entered the Capital and were enthusiastically welcomed by the Bucharest population. In the following days they headed towards Transylvania and the Banat and crossed the Carpathian passes in perfect safety ensured by the 1st Romanian Army's cover disposition.

Concomitantly with the fighting in the Bucharest area, the Romanian forces started liquidation operations against German troops deployed in other areas of the country. In Ploiești and in the Prahova Valley the units of the 5th territorial army corps annihilated, until 31 August, the enemy resistance capturing over 9,000 German military.

On the territory of Dobrudja, until 29 August, Romanian troops destroyed enemy garrisons, intercepted and captured many German columns retreating southwards with the intention of cross-

ing the border into Bulgaria. In those battles, the Romanian units captured approx. 10,500 German prisoners and a large quantity of war equipment.

At the same time, Hitlerite forces in the Brașov area, at the Danube ports, in the southern Banat, in Arad and Sibiu were annihilated or captured.

The entire Romanian army, with an effective force of over 465,000 men, was involved in the battles of the insurrection and for the defence of the country's borders. In those battles, over 5,000 German military were killed and almost 60,000 taken prisoners, the size of about six enemy divisions. At the same time, Romanian troops captured large quantities of arms and munition, vehicles, aircraft and boats. In the fight against the enemy, over 8,500 Romanian military were killed or wounded.

The revolutionary act of 23 August 1944 has had a great national and international importance.

The start of the insurrection and its victory represented the climax of the struggle carried out by the Romanian Communist Party for the unification of all the democratic, anti-fascist forces in the country, opening the way to major revolutionary changes in Romania. The insurrection put an end to the military-fascist dictatorship, terminated Romanian involvement in the war against the Soviet Union, and placed our country with its entire military and economic capacity on the side of the anti-Hitlerite coalition. At the same time, the historic act of August 1944 put an end to Nazi Germany's domination over and plunder of our country. Through its objectives and the political forces that contributed to its realization the insurrection had a national anti-fascist character.

The overthrow of the military-fascist dictatorship dealt a heavy blow to domestic reactionaries, to the bourgeois structures as a whole. The political field was impetuously penetrated by the masses through whose struggle an ongoing modification of the balance of forces was effected; the working class, the peasantry and the other sections of the working people became the determining factor in the country's evolution. By releasing the huge energy of the masses, the insurrection created favourable premises for the masses to organize and gradually gain important political positions, opening the way for the people's revolution, which led to the gaining of power by the working classes.

At the same time, the insurrection had profound repercussions on the evolution of World War II. It accelerated the collapse of the Hitlerite front in south-eastern Europe, thwarted the German Command's plans to set up new defence lines on Romanian territory, and opened the way to a rapid advance of Soviet troops towards the Balkans and the centre of the continent. The insurrection deprived Nazi Germany of resources that were vital for the carrying on of the war, as were the Romanian oil and food products. The High Hitlerite Command lost an important base of operation and the possibility of using the hundreds of thousands of Romanian soldiers as cannon fodder. This produced large breaches in the German strategic disposition.

The importance of the armed insurrection in Romania was widely highlighted and acknowledged abroad. The interest for the revolutionary act of 23 August 1944 among public opinion and political and military personalities in various countries stemmed from the general importance attached to it. Thus, the insurrection was acknowledged as "a historic event of greatest importance", "one of the most decisive events of the entire war", "an event of highest military and political importance", an event of "incalculable consequences for the future course of the war". Through its results, the insurrection "brought about a shortening of the war with at least six months".

On the occasion of the 43rd anniversary of the revolutionary act of 23 August 1944, it is our duty to pay homage to those who fought for its realization.

The Dacian-Roman and Romanian continuity on the old Dacian territory as proved by archaeology, numismatics and epigraphy

Until some fifty years ago, the enemies of the Daco-Roman and Romanian continuity in our homeland based their arguments on the fact that no native population was mentioned in the written documents. At the same time only a small part of the now existing archaeological, numismatic and epigraphic materials had been discovered so that, under these circumstances, the theory of Roesler and his followers seemed to be credible to some scholars.

In the last fifty years the Romanian scholars have made intense and continuous efforts, finding a great number of archaeological, numismatic and epigraphic evidences, which demonstrate that Roesler's theory is unscientific and malevolent. Nevertheless his followers take no notice of all these proofs and are not willing to put his errors right and keep sustaining them. The authors of the *History of Transylvania — Istoria Transilvaniei* — (Erdélyi Tor-ténetek), which was published by the Hungarian Academy of Sciences in Budapest at the end of 1986, took this stand too. As a matter of fact we must remember that this is a working method largely practiced by Hungarian historians only, past or present: they make use of those documents and evidences, which seem to sustain malevolent purposes, overlooking and eluding all others.

The statements made by the enemies of the continuity, irrespective of their names and prestige, lack any scientific value and are invalidated by a large number of archaeological, numismatic and epigraphic proofs, discovered on the whole territory of ancient Dacia.

Quite eloquent is in this respect the work by the archaeologist David Protase, including a number of archaeological proofs of the continuity (regarding the period 271—450) — settlements, graveyards or isolated

tombs, different objects and coins — which have recently been discovered.

A very eloquent proof for the continuity are the old funeral rites and orders which were preserved either from the Dacians (through incineration) or from the Romans (through inhumation), attested by discoveries of graveyards and tombs in Alba Iulia, Bratei, Cluj, Moigrad (Porolissum), Turda, Sf. Gheorghe a.s.o. The existence of funeral rites and orders of this kind is confirmed by a great number of archaeological discoveries. It demonstrates the continuity and the persistence of the Roman population after Aurelian's retreat until the Slavs came into the old Dacian territory.

One of the most important archaeological discoveries was made in Bratei, in the neighbourhood of Mediaș, and we can regard it as an unshakable evidence for the Dacian-Roman ethnical continuity. The materials and objects found there, in the graveyard in Bratei, present Dacian-Roman characteristics, attest the existence of a funeral rite and order in use at the local population and bring forward the Dacian-Roman continuity to the north of the Danube in the first millennium a.C.

Archaeological excavations organized at Moigrad (Porolissum) resulted in the discovery of an unusually rich archaeological material, which proves once more that after Aurelian's retreat the Dacian-Roman population did not leave the country, but continued its normal everyday life. The Roman army and administration together with the slave owners had left, but no migratory population succeeded in entering into Porolissum until the fifth century. The discovered evidences show that none of the important economical occupations had been abandoned. People conti-

(Continued on page 11)

Our country

Our country, located at the crossroads of storms, country on which rivers of heroes roll, cradle of the Romanian culture, land on which each spring relives blossom, which, with fingers dipped in the sun, we enter in our hearts' love.

Situated at the 45th parallel, line of harmony and balance for the earth, our country with its peasants of a candid youthfulness, with diligent and grave workers, with worthy women of simple and noble tastes and gestures, is the country of a calm, temperate, mild, decent and hospitable humanity joined in love and patience with all living creatures. A wide outpouring of sun embraces the country in which we look at the grasping beauty of springs with crowns of flowers, the hot summers on whose plains Coșințana's hair spreads in the wheat fields, which tells of the only existing truth, that of the sun and of the grain buried in the ground, the autumns rich in corn husks, in autumnal powder growing on grapes and plums under the turquoise blue sky. Over it, the sunrise sends its lumps of gold. The waters sing in the night like a past and the ivies count the silence. The mountains, like blue cathedrals with eaves of freshness, hold on their backs forests which have grown in an atmosphere of constant love and peace. Parks hold in their palms of enamel and silk cities in which flowers and trees succeed each other as one dynasty follows another.

Our country is here, where life is bright and pure, untouched by greed or hatred, harmoniously existing in man and in humanity. It has devoutly cultivated the nectar of a new world and urged us "be powerful for yours is the daybreak". Our country has opened up the way towards the Romanian Olympus which passed through the iron powder of factories, accompanied by the metallic noise and the dust that goes up behind tractors. Here, in our motherland, each blade of grass, each tree and each flower constitutes a fibre of our soul. We place on our fir wood table the roses of perfect victories. We are here with our entire history — past, present and future — and our name is Romania, the most beautiful project of the immortal light. Romania is a country of abundance and peace. We who bear in our hearts the sacrifices of our forefathers, are a nation firmly bound to this land through faith. The calling to memory of our forefathers who plowed deeply in

the field of common life, is a postulate of national pedagogy. They had the courage to serve to the end a pure flame, a generous ideal. Their graves are fountains of living and eternal water from which generation after generation drink.

Our country has not only a geographic area. It has most of all a historical course and a spiritual cohesion. We are a firm nation who have fought all the time for liberty, independence and justice and to give our country constructive powers. Each nation loves its land, but steadfastness is what is peculiar to us. We have lived here thinking that we are eternal, and that gave us strength. He who honours the past deserves the future. An entire nation of forefathers laboured for the happiness of our steps. All the portraits of our princes have been preserved on golden backgrounds. The living are duty bound to honour the heroes who are not lamented but carried towards Eternity on the shield of an immortal work. The liberty of a nation is the sum total of the liberty of its sons. Michael the Brave, Stephen the Great, Mircea the Old from beyond the time give testimony about what we were and what we are. At Tebea, under the evergreen oak tree, which stands there even today, Horia, Cloșca and Crișan decided to seek justice "on earth as it is in heaven". And in the same place, in our days, another evergreen oak tree was planted by the founder of new Romania, President Nicolae Ceaușescu, the Great Architect of the Country, who passes through the world with an olympian serenity, ordering his life of hard and passionate work in the service of his country and of humanity.

In 1872 Iosif Vulcan said of Avram Iancu that he was "the expression of a lofty idea, of an ancestral desire which never burns out in the heart of the Romanian nation". In 1924 Vasile Goldiș spoke of Avram Iancu in such words: "You Iancu and your people have lived and died for justice and liberty". This ideal has remained at the foundation of our national life.

We love beauty, since it dances according to the same lively tune our life does. As long as we live, we envelop in this beauty our lovely country. Of this beauty very deep words were spoken by George Călinescu: "How beautiful you are, my country, enveloping like mother's smile, grandiose like the first crow

(Continued on page 11)

The Dacian-Roman and Romanian continuity on the old Dacian territory as proved by archaeology, numismatics and epigraphy

(Continued from page 1)

nued to cultivate the fields, to gather in the harvest and bake the bread, with salt brought, as always, from Ocna Dejului and Cojocna, to breed normal and small cattle, fowls and other animals needed for food or in the household. The workshops for ceramics were still open and their products wanted, much the same as those for making ornaments of bronze, glass and stone, which had their own customers. Other workshops produced tools for the daily needs and weapons used for the defence of the population. Several treasures with Roman bronze coins were discovered here, at Porolissum, all of them belonging to the third and the fourth century. They put forward the existence of a population using coins for its economic exchanges and keeping its economic relations with the Roman Empire to the south of the Danube where from it received some objects made of bronze and glass as well as ceramic vessels, all of them typical of the Empire and the Latin speaking populations only.

Other conclusive evidences for the Dacian-Roman continuity are the fire-places of the houses, objects for different purposes, the Roman type tombs from Porolissum, where the departed were put either into brick sarcophaguses or into simple graves.

In Porolissum there were discovered some objects related to the christianization of the local Dacian-Roman population, dating back to the fourth century: two gems, one of them representing Abrasax, the other one with the same image and an additional inscription; the fragment of a vessel having on it the symbols of Jesus Christ's name, the inscription EGO... VIVS VOT(UM) POSUI (I... Vius offered this gift), other symbols and a cross, dating back to the middle of the fourth century. This vessel represents the first christian document of which we are certain that it was produced on the territory of former Dacia. Another inscription is on the neck of red clay jug; it reads SIS FELIX VITERE FELIX and is specific for christian monuments inside the Roman Empire at the beginning of the fourth century. On a saucer there is the cryptographic name of Jesus Christ.

Further epigraphic evidences for the existence of a christian Dacian-Roman population on the territory of the former Dacia Traiana, dating back to the 4th century, were discovered in Biertan, by Medias, and Micia, in the neighbourhood of Deva. The first one is a donarium with the following inscription on it: EGO ZENOVIVS VOTUM POSUI (I Zenovius offered this gift); the second one is a silver ring, having on it the inscription QVARTINE VIVAS (Do live Quartine).

For the following centuries, we have sufficient evidences for the existence of Romanian christian communities on the territory of Transylvania. In Porolissum, for instance, there was discovered a lead medallion, having the form of a cross and dating back to the fifth century, and a bronze lighter, doveshaped, like those used in Christian basilicas, from the 6th century. The existence of such a Christian community in Porolissum in the 8th-11th century is made evident by several starshaped ear rings brought from the Byzantine Empire.

The existence of a local population in the 9th-12th century is mentioned by Anonymus in his chronicle Gesta Hungarorum (The Deeds of the Hungarians). Speaking about the migration of the Hungarian tribes, he describes their entrance in Transylvania and says that they stopped at the "Meseşu Gates" and "by their order, the inhabitants of the country built stone gates and a large wooden fence", this being their border.

Archaeological excavations in the Birsa County have proved the uninterrupted continuity of the native population in this region up to the 11th century. They also show that in the 12th century the Romanian communities left the plains for the mountains and built there fortresses to protect themselves against the Hungarians, who had started to attack Birsa county. Such fortresses made of clay were found on the Lempeş hill and between the villages Hârman and Simpetru.

The continuity of the native population in Transylvania is also demonstrated by the archaeological discoveries in Blandiana B. Alba Iulia, Ghirgom, Oradea and in many other places, all of them proving that a large christianized Slavonic-Romanian population lived in those regions in the 10th century. Other proofs are the weapons and the defence equipment used in the 9th-10th century in the fights against the Hungarian tribes and discovered in the fortresses of Moreşti, Dăbica, Moigrad, Sirioara, Laz, Pianul de Sus and others.

The archaeological discoveries from the fortresses made of clay - some of them, as for instance Biharea, Sătar, Gelu's fortress on the Someş river, are mentioned by Anonymus too - prove quite eloquently that the Romanian population had been living in Transylvania when the Hungarians came. The ceramic objects, which were found in the fortress in Vladimirescu (Glogovăţ) by Arad, prove that it existed in the 8th century already. Some stratigraphical evidences found in the same place

- they are remnants of a great fire - are in accordance with Anonymus who says that in the first half of the 10th century the Romanian prince Glad fought against the Hungarian tribes and that this fortress was burnt down on this occasion.

In the fortress Biharea and in its neighbourhood there were discovered ceramic vessels decorated with wavy lines, characteristic for the old Romanian ceramics of the Dridu type in the 8th-11th century. They prove that the inhabitants of Biharea belonged to the same cultural area and that they were Romanians. The same type of ceramics was also discovered in Dăbica and in other fortified places. This means that the native population was made up of Romanians.

The Hungarian historians, who do not agree with the continuity, maintain that these fortresses were built by nomad warriors and not by a sedentary local population, although both historical and archaeological evidences confirm their theory. But besides the evidences going back to those times and proving that the fortresses belonged to the native Romanians, we know some more others. If they had been built by the Hungarians, it would have been perfectly normal to find similar buildings in Pannonia, where they settled down, but no such fortress is known to have been discovered there as yet.

We have similar archaeological, historical, numismatic and epigraphic proofs also for southern Muntenia, Oltenia and the Banat, because a considerable number of fortresses were built or rebuilt in the 4th-6th century during the time of Constantine the Great and Justinian. We mention some of them: Pojejena, Hinova, Gornea, Svinia, Orşova (Dierna), Drobeta-Turnu Severin, Sucidava-Celei. The archaeological discoveries made in 159 settlements in Oltenia show that the Dacian-Roman and later on the Romanian population lived in that region in the period 275-1025 without any interruption. To the same result led the excavations in Moldavia - in Hlincea, Botoşana, Suceava-Sipot, Tîrpeşti, Spinoasa, Lozna, Dăneşti, Bîrlad, Oituz - and in Dobrogea, where there have been discovered a great number of settlements belonging to the 5th-11th century, with a rich inventory of Dacian, Dacian-Roman, Roman and Romanian origin.

Based on the archaeological evidences, the historian D. Tudor wrote: "In 271 A. D. the Danube did not become a Chinese wall and Aurelian was not expelled from Dacia. The Empire continued to control many bridge-heads on the left side of the river as well as great parts of the Banat Mountains and of the plains of Oltenia and Muntenia. Constantin the Great extended the Roman rule over the plains of Oltenia and Muntenia, so that Romanity to the north of the Danube was strengthened again".

The archaeological discoveries did not demonstrate only the continuity of the native population, but also its cohabitation with some of the migratories. In the graveyards belonging to the Sintana de Mures - Cerneahov culture, for instance, there were found tombs of Dacians, Goths and Sarmatians, each of them according to its own funeral rite and order.

But no documents are preserved regarding a possible cohabitation of the natives with the Huns. But the sources we have show that the natives had closer links with the Gepidae, the Huns' successors. We mention in this respect the discoveries related to the type Moreşti-Bandule de Cîmpie.

Another argument used by past and present opponents to the continuity is the fact that Roman coins ceased to be used to the north of the Danube.

This assertion is not true to facts, as long as the inhabitants of Dacia continued to use the coin for their exchanges after Aurelian's retreat. We mention only for the period 271-450 coins and treasures discovered in 161 places till 1966. It is true that from 271 to 305 the monetary circulation was less intensive, but after that it increased.

The historian Mihai Macrea, who is an expert on these problems, says that the intense monetary circulation at the time of Constantin the Great can be explained by means of the Dacian-Roman population, the only one accustomed to appreciate the coin both for its exchange and for its intrinsic value. One can find very few, if any, in places and graveyards belonging to the Goths.

The analysis of monetary circulation, through its area, the great frequency of treasures and the pieces they are composed of, demonstrate vigorously the continuity of the native population to the north of the Danube. It also shows that it had close relations with the Roman-Byzantine world up to the sixth century.

At the same time, the discovery of coins dating back to subsequent centuries prove that a numerous population continued to live within the area of the former Dacian territory, a population which used coins for its commercial relations.

But besides the above mentioned arguments, we also have a series

of epigraphic sources, which prove the continuity of the local population in the Dacian territories and bring forward that the theory defended by Roesler and his successors is completely unfounded.

It is true that the number of inscriptions diminished from the fourth to the thirteenth century, but nevertheless they exist. As far as their number is concerned, most of the epigraphic texts we know come from Dobrogea, Oltenia and the Banat and belong to the 4th-6th centuries.

The outstandingly rich epigraphic inventory, which was discovered in Oltenia and in the Banat, show undoubtedly that the emperors from Constantinople paid great attention to this province, where they had roads laid out and fortresses built. These fortresses received a considerable number of soldiers, two of them, Sucidava and Dierna, becoming even centres of military prefectures.

In all parts of our country, there have been discovered a lot of archaeological, numismatic and epigraphic sources related to the 4th-12th centuries. All of them demonstrate beyond any doubt that our Dacian-Roman and Romanian ancestors continued to live uninterruptedly in the homeland of our forefathers. It further shows that the thesis formulated by Roesler and resumed by his successors in *The History of Transylvania*, which was published under the supervision of Kőpeczi Béla in Budapest in 1986, is not only unscientific and untrue, but also malevolent and calumnious. We should like to remind that according to this theory the Romanian people and language came to existence somewhere to the south of the Danube, where from they came to their present homeland only in the 12th-13th centuries.

No matter how obstinate and malevolent they are, when confronted with the fullness of archaeological, historical, numismatic and epigraphic evidences, the authors of this theory will have to own their intended errors, returning to the scientific correctness characteristic for any authentic scholar.

The 73rd series of the courses for pastoral and missionary guidance of the clergy of the Romanian Orthodox Church, organized at the Theological Institutes in Bucharest and Sibiu

From July 1-31, 1987 the courses for pastoral and missionary guidance of the clergy of the Romanian Orthodox Church took place at the Theological Institutes in Bucharest and Sibiu, with 450 participants, priests and deacons, coming from all dioceses.

The Romanian Orthodox Church organizes these courses, so that its priests might have an up-to-date theological, pastoral and missionary education and orientation. At the same time they contribute most efficiently to the social, civic and patriotic education of the clergy, according to the important changes, which took place in modern Romania. This way, the priests and through them the faithful have the opportunity to enlarge their knowledge in our dynamic society.

Under the supervision of the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church, the professors from the two Theological Institutes worked out the syllabus, so that the doctrinal, biblical, liturgical and pastoral, missionary, social, civic and historical knowledge might be made up-to-date and the priest have the necessary instruments for his everyday work with the faithful.

The discussions, which took place after the lectures and during the seminar classes, brought forward the close links between the theological schools and the life of the Church, of the faithful. Their purpose is to educate on the one hand good servants of the altars, and on the other good servants of the people and of society, because both the Church and the people need personnel with healthy conscience, sensitive to the necessities and realities of modern Romanian society. Anywhere he might live, the priest must be a living example, worthy of being followed, a model servant of the Church and of the people.

The courses represent a way, specific for our Church, to support the great initiatives of our country in the service of peace and life, because a living Church is always attached to the noble ideals of its people, of the whole mankind.

An important moment was the presence amongst the priests of His Beatitude Patriarch Teoctist, in Bucharest, and of His Eminence Metropolitan Antonie, in Sibiu, who

participated in the official opening of the courses. In the speeches they made on this occasion, the two rectors of the Institutes, Bishop Vasile Tîrgovisteanu, in Bucharest, and Deacon Constantin Voicu, in Sibiu, expressed the joy of the participants for having the high hierarchs amongst them, and underlined the importance of these courses in the life of Church.

In the speech he made, His Beatitude Patriarch Teoctist put forward that all priests participate in these courses "after having accumulated a rich pastoral experience, which enables the priest to grasp the real meaning of his service. He does this by means of prayers, of the Holy Liturgy, by working among the faithful, all these being elements of an universe in itself". In this respect, His Beatitude stressed upon the vitality of our Church, an aspect which should always be recalled, "because we have faithful of high value, healthy and really attached to our Church. That is why both the faithful and the Church must not stand apart from the world and its needs..." because the Church is both heavenly and human, as its Founder was.

His Beatitude dwelt on the importance these courses have for every individual priest and the responsibility they must be met with. He said: "We must keep count of the real values of the parish and of the faithful, because the one who does not respect them... is not sensitive to the needs of the Church and his service is not complete. That is why we must permanently appeal to the experience, the commitment and the virtue of our faithful, so that we may have a living Church. This is the reason why the centre of the courses is the Holy Liturgy, wherefrom we must take light in order to be a light ourselves. Let us look for what is specific to our priesthood, and this is the Holy Liturgy, wherefrom we take an unshaken faith and new strenght for our work".

In the speech he delivered at the Theological Institute in Sibiu, His Eminence Metropolitan Antonie drew a parallel between the work of the priests in our times and that of the ancient Church and put forward that the service of a priest has some specific characteristics nowadays, be-

cause contemporary world has changed very much and the faithful have free access to the rich contemporary scientific and cultural information. These changes keep rising problems and questions in the mind of the faithful, and that is why the modern priest should always be able to answer them. In this context, said Metropolitan Antonie, the priest of our times must know what he is and why he is a priest, what means and methods he should use in order to keep a living orthodox faith in the conscience of each faithful. His Eminence underlined that every priest must be authentic in his work and service, in order to have a good contact with the contemporary faithful.

In the second part of his speech, His Eminence informed the priests present about the dialogue between the Orthodox Church and the Roman Catholic Church and about some problems which confront the Church in contemporary mankind.

Dr. Augustin Rusu

Our country

(Continued from page 1)

jection of time with the help of our heart and hands enclosed in power. Our country builds bridges of friendship among peoples acting for a free flow of spiritual and material values. It conveys the world's beauty and joy of living.

Our country's President, Nicolae Ceauşescu, combines in himself the aspirations and ideals of our nation, our desire for peace and progress.

The man of today is optimistic, candid and passionate, enjoying the present and rushing daringly to build the future. At the national level, the development of the entire country involves the effort of each worker, as work is the rhythm of life. Like liberty, it gives strength, beauty and character peculiar to our being.

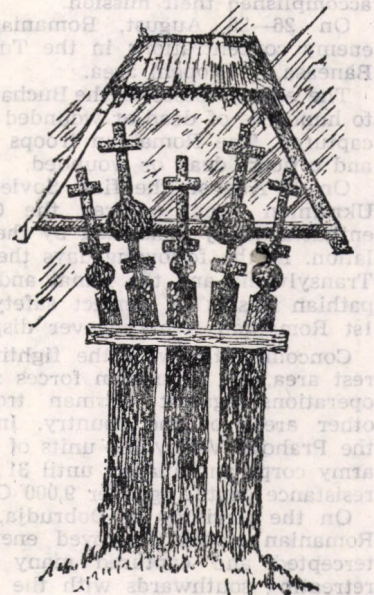
In the aura of building our motherland's future, from the phosphorescent flow of President Nicolae Ceauşescu's thought, we note the following: "The generations of today who were given the happiness of seeing accomplished the forefathers' most daring dreams and aspirations are also entrusted with the mission of building the golden future of our motherland".

Here at home, next to the country's soul, more than ever before, confirmation comes for the poet's words: "Golden future stands before our country

And through centuries I foresee her ascension".

O, Mother Country with faith in the sacred language from the first thrills of daybreak to the last gentle blowing of dusk, we caress you with working hands and warm you with our hearts, in order to see you tomorrow a friend of all the prophets under the clear and proud three-colour flag, more beautiful, stronger and more glorious!

Protopresbyter Stefan Tascianu

SCRIPTURĂ ȘI RUGĂCIUNE

(Continuare din pag. a 4-a)

pretează, pretenții absurde că duhul și înțelepciunea lor e mai presus de Duhul Sfânt care a inspirat pe autorii Scripturii și că ei au puterea de a o înțelege și interpreta după bunul lor plac, neținând seama de învățătura Bisericii. Există anumite „chei ale cunoașterii” zice el, când apar „cazuri de sminteață” sau „pietrele de poticneală” atunci întreabă Biserica, ascultă de talmăcirea și învățătura ei.

Fofoșele citirii Sfintei Scripturi în duh de rugăciune sînt numeroase.

O asemenea citire trezește în suflet smerenia care apropie de Dumnezeu și alungă duhul mîndriei.

Citirea Scripturii în duh de rugăciune naște și întărește în suflet virtuțile: credința, nădejdea și dragostea. Ele dau frumusețe și demnitate omului.

Citirea Scripturii în duh de rugăciune deschide inima spre primirea mesajului divin. Cel ce citește Sfînta Scriptură în duh de rugăciune își dă seama îndată că ea este o carte inspirată de Duhul Sfînt. Cele ce i se par greu de înțeles și neconforme cu mintea lui sau în contradicție nu le pune pe seama Duhului Sfînt ci le socotește din cauza neputinței lui de a pătrunde tainele și căile prin care Dumnezeu cheamă pe oameni la mîntuire.

Sînt și creștini care citesc Sfînta Scriptură cu gînd de a se despărți de ceilalți și de a argumenta învățătura lor greșită. Fie că nu înțeleg ceea ce citesc, fie că se socotesc mai învățați, ei „cercetează Scripturile” cu gînd de iscodăci și de a lege din ele numai pe acelea care le convin. Ei fac ceea ce duhul cel rău, al vrăjbei a făcut în pustia Carantaniei, ispitindu-l pe Iisus cu cuvintele din Scriptură, îndemnîndu-l să se arunce de pe aripa templului, pentru că scris este: „îngerilor Săi va porunci pentru Tine, ca să Te păzească și te vor ridica pe mîini, ca nu cumva să lovești de piatră piciorul Tău. Și răspunzînd Iisus, a zis: „Să nu ispitiseși pe Domnul Tău” (Luca IV, 10-12).

Uneori veșmîntul în care este îmbrăcat cuvîntul lui Dumnezeu este ca un văl mai greu de pătruns, totuși nu se cuvine să refuzi conținutul ei, dincolo de acest văl. Apoi trebuie ținut seama de cuvintele Sf. Ap. Petru care zice că în epistolele Sf. Pavel „sînt unele lucruri cu anevole de înțeles, pe care cei neștiutori și neîntăriți le rătălesc ca și pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare” (II Petru III, 16).

Părinții Bisericii pretaliau citirea Bibliei ca pe o întînire tainică în Dumnezeu cu Hristos. Ei se rugau să înțeleagă textul Scripturii. Gîndirea lor devenea una cu mesajul Scripturii. Acest mod de a citi Scriptura îl păstrează Biserica Ortodoxă. Ea a introdus în cult citirea Scripturii și îi dă o valoare deosebită în dobîndirea mîntuirii. Ea este o cale prin care ne apropiem de Hristos, Cel euharistic.

De aceea ea nu poate fi redusă la o carte științifică, istorică, literară sau de altfel. Toate aceste elemente pe care le întîlnim în cuprinsul ei sînt ajutoare, simboluri ale unui adevăr mai presus de ele.

Un teolog ortodox a spus: „Dacă te rogi ești teolog, dacă ești teolog

trebuie să te rogi” (Contacts Trim. II, 1982, p. 96).

Prin rugăciune „Cuvîntul lui Dumnezeu coboară pe calea minții, pentru a rămîne în inima ta”. Citind astfel se poate afla mesajul divin pe care îl adresează Dumnezeu Bisericii, adică mădulelor care formează trupul tainic al lui Hristos. Astfel citirea și ascultarea Cuvîntului lui Dumnezeu poate deveni o veritabilă rugăciune și nu o pricină de glieavă între credincioși. Nimeni nu se mintuiește cu lauda citirii Sfintei Scripturi, ci cu ascultarea și împlinirea voinții lui Dumnezeu. Și Hristos ne-a mîntuit ascultînd de acest îndemn, cînd a spus în Ghetismani: „Facă-se Doamne, voia Ta. Nu precum Eu voiesc, ci precum voinții Tu.” Sfînta Scriptură este izvorul cunoașterii lui Dumnezeu și ne îndeamnă să plînim voia Lui, nu voia noastră.

Ascultarea și împlinirea Cuvîntului lui Dumnezeu este legată de duhul rugăciunii, care transfigurează viața noastră întreagă spre mărirea lui Hristos, Cuvîntul lui Dumnezeu (II Cor. III, 15, 17).

Citirea Bibliei poate deveni o descoperire a adevărului divin în măsura în care se împlinește în Biserică, rămînînd credincioasă practicii Părinților Bisericii și căii dreptei credințe, a credinței celei „sănătoase și drepte”, a credinței care uneste și împacă pe oameni.

Dincolo de caracterul pur istoric și literar al Bibliei, ea rămîne cartea care îndreaptă privirea cititorului spre ceea ce numește apostolul Pavel: „Taina cea din veac ascunsă, taina mîntuirii noastre, descoperită acum în Iisus Hristos, prin Duhul Sfînt, Duhul Adevărului.”

Credinciosul ortodox citește Scriptura în duh de rugăciune. Cu osbire Cartea Psalmilor care cuprinde rugăciuni de cerere, de mulțumire și de laudă pe care credincioșii le citește cu deosebire evlavie.

„Discuțiile deșarte și nefolositoare” (Tit. III, 9) nu l-au atras pe bunul creștin. Acolo unde sînt au venit din altă parte. Mîntuitorul a spus: „Cercetați Scripturile” (Ioan V, 39). Dar iscodirea lor, interpretarea lor greșită vine de la cel rău. Apostolul Pavel ne îndeamnă în legătură cu credința: „Nu fiți purtați de orice vînt după nesiguranta oamenilor fără realizm” (Efes. IV, 14), ci întăriți-vă în învățăturile cele drepte, să nu se certe pe cuvintele ceea ce la nimic nu folosesc, decît la surparea ascultătorilor, ci drept învățînd cuvîntul adevărului” (II Tim. II, 14-15).

Cunoscînd această alunecare spre rătălmăcirea Scripturii, Apostolul Pavel scrie ucenicului său Timotei: „Iar de învăță cineva altă învățătură și nu se ține de cuvintele sănătoase ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura cea după dreapta credință, acela e un îngîmfat, care nu știe nimic, suferînd de boala discuțiilor și a certurilor de cuvinte, din care pornesc: cearta, pizma, defăimări, bănuielile viclene, gîlcevele necurate ale oamenilor... Ipsiile de adevăr” (I Tim. 6, 3-5).

De aceea se cuvine să fie citită Scriptura în duh de rugăciune, să fie înțeleasă după dreptul Bisericii, ca să se facă prin ea simțită lucrarea Duhului Sfînt și să aducă roada deplină a mîntuirii.

Întru Adormire lumea nu o ai părăsit...

(Continuare din pag. a 3-a)

toate învățăturile greșite și a precizat că Maica Domnului este pururea fecioară și că ea a născut mai presus de fire pe Domnul și Mîntuitorul Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. Sînoadele ecumenice al doilea, al treilea și al patrulea au cercetat această învățătură, întemăiată pe Sf. Scriptură, și au declarat-o ortodoxă, iar credincioșii o mărturisesc în Simbolul de Credință. Unul din aspectele precizării Maicii Domnului constă în faptul că numeroase mănăstiri și biserici de mir au ca hramuri una din sărbătorile ei.

În toate rînduilele slujbelor bisericesti, cîntările și rugăciunile adresate Maicii Domnului ating un număr impresionant. Nu există un serviciu divin în care să nu fie chemată în ajutor Maica Domnului. Și este explicabil de ce. Maica Domnului se găsește în cea mai intimă apropiere de Fiul său, Mîntuitorul lumii, Căruia îi aduce toate gîndurile bune și toate rugăciunile credincioșilor și ea însăși se roagă pentru noi. Apropierea ei de Iisus Hristos, cu dragostea de mamă, e exprimată în iconele ortodoxe, de cele mai multe ori, prin icoana Sf. Fecioare cu pruncul în brațe. În icoana Adormirii, Mîntuitorul este de asemenea de față, tînd în mîini sufletul Precuratel. Datorită acestei apropieri, rugăciunile către Maica Domnului sînt aducătoare de mult ajutor și mare mîngiere.

Nenumărate fete bisericesti datează recunoscută netărmurită Sfintei Fecioare în călăuzirea activității lor.

Nenumărate mame au ingenunchiat cu credință și cu nădejde în fața iconei Precuratel, rugîndu-se pentru viața copiilor lor și au aflat milă și ajutor.

Cine ar putea spune, cîte suflete au găsit liniște vieții în familiile lor datorită rugăciunilor către Maica Domnului! Cîte boli au fost vindecate, cîte necazuri s-au stins, cîte bucurii s-au născut, cîte suflete și gînduri s-au îndreptat cu ajutorul Maicii Domnului, datorită tinerii postului și a sărbătorilor ei! Ea se roagă Fiului său și Dumnezeui noastre. Iar Fiul nu refuză ascultarea față de mamă, din dragoste pentru ea.

Ca mamă a Mîntuitorului, ea rămîne deosebit de apropiată de cre-

PE ARIPI, versuri de Petru Rezuș,

editura „Cartea Românească”, București, 1987, 176 p.

În acest sens, metafora constituie dinamica discursului său poetic care trezește, mobilizează, interpelează, mijlocește participarea.

Poetul caută limbajul esențial, cel prin care intră în comuniune și în adîncul tuturor lucrurilor, într-o solidaritate ontologică cu acestea.

La P. Rezuș, timpul se face pentru om un mijloc de ascensiune spre infinit, el este o promisiune a unei ulterioare împliniri, prin timpul tău poți umbra, poți dispune de el: „Și calc acum fînșînd prin anul mei” (Indemn). Prin om, timpul — ca într-o personificare — se întregeste pe sine, demonstrînd că „finitum capax infiniti”. „Așa era și moartea ca oricare / firească întîmplare-n miez de viață / Ca pasărea pe ceruri călătore / Vestind în noapte altă dimineață” (Firesc).

Prelungirea simbolică — sim-bolos — sin-voulos — în lucruri printr-o solidaritate ontologică cu acestea, poate constitui un scop esențial dar este privită — în mod sigur — și ca o victorie esențială din care izvorăște bucuria ca fundament al stării dogmatice: „Eu stau încă la umbra mea și cînt / și las tăcerile să mă-nconjoare / Simțind cu voluptate că-s pămînt / din care ferburi cresc și curg izvoare” (Un fir de cîntec).

Cînd poetul afirmă: „Și-i totu-n mine doar o perindare” (Patru cîntece), aceasta nu înseamnă că el vorbește de o trecere din ființă în ne-ființă ci de o trecere din ființă în ne-ființă la alt; lată un vers semnificativ: „Mi-ascult făptura-n vreme curgătoare” (Ghioc) care amintește de Mihail Crama: „Curg în noi elementele simple: fierul, carbonul, azotul” (Impărăția de seară).

Temporalitatea, trecerea tuturor lucrurilor este semnificativ ilustrată prin noțiunea de risipă, care, însă, la Petru Rezuș, nu are sensul unei irosiri inutile a unei valori, ci dimpotrivă, și aceasta surprinde pozitiv, al unei valorificări, (prin însuși faptul risipirii) al unei contribuții, al unei regăsiri, sub o altă formă, într-o altă ipostază, prin dăruire: „risipa mea întreagă voi da-o-n dar altora”. (Ești trecerea mea calmă).

Ideea despre răspîndirea în lucruri, în ceilalți, care-l impunează — la prima vedere — pe poet, dar în fond îl îmbogățește prin existența lui în ceilalți, se remarcă și în alte poeme ale lui Petru Rezuș, unde aceeași aparentă contradicție între bogăția pe care ar trebui să o credem că o dobîndim trăind și de fapt, împuțnarea noastră prin însăși trăirea dar

noștri au continuat să stea lîngă vatră și piept, bisericile le-am acoperit cu lacrimi și le-am stins, martirii i-am așezat în racle la Plevna și Moisei, iar oile le-am dat mereu în strungă și totdeauna am crezut în acel destin ce izvorăște din scripturile române.

Am fost și vom fi pe aceste micorite plajuri, căci aceasta este năzuința noastră, de a trăi aici pe sub munte, liberi și independenți, împreună cu alte neamuri care vor să stea lîngă noi și să se minuneze de picătura de aur și cer a Voro-netului, să se bucure împreună cu noi de rodul mîinilor unite spre aceeași muncă și de mîntuire încordate spre același ideal.

Vrem să trăim aici unde de peste două mii de ani ascultăm povestea vieții și a istoriei noastre spusă de toată suflarea și făptura, să trăim aici unde cerurile spun mărirea unui neam ce merge glorios înainte independent și stăpîn pe soarta sa, aici vrem să trăim în pace și înțelegere, pururea înmiresmind pămîntul României!

Pr. Theodor Damian

Pr. Mihail Dumitru

Uniri din 1859, și-a făcut datoria ca efor al așezămintelor Brăncovenesti și a jucat un rol important ca membru în Consiliul de instrucție publică, constituit la 1862. Datorită prestigiului de care se bucura în lumea literelor românești a fost ales membru de onoare al Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, iar din 1870 devine membru al Societății Academiche Române.

Prin întreaga sa activitate Aaron Florian se inscrie printre personalitățile de seamă ale culturii și vieții publice românești, contribuind la propășirea națiunii, pe care a slujit-o cu devotament.

Mihail Sofronie

Pe aripi, versuri
petru rezuș
PE
ARIP
versuri
cartea românească

STATORNICIE ROMÂNEASCĂ

Sînt peste două mii de ani de cînd s-au născut istoria și vesnicia acestui pămînt românesc și cîntecul lor vine de la daci, izvorul dăinuirii și vesniciei noastre. Decebal este cel mai vechi Adam românesc și sămînta unui neam ce și-a înfipt adînc rădăcinile în gîla Patriei, pînțelele unui popor ca o Columnă, puternic, viu și nemuritor.

Sîntem zidîți din gîla țării și influențați cu duh de marele Manole și ne trăim aici viața ce ne-a fost dată, pînă cînd ne vom adăuga la pînțile ce se odihnesc sub lespedea de iarbă și flori a Patriei, căci din pămîntul acesta sîntem luați și în acest pămînt vrem să ne întorcem.

Avem o țară ce mustește de istorie și de pașii marilor volevozi și am fișnit spre lumină deodată cu apa Oltului, cu mersul Prutului spre Mare, cu susurul Izei ce mai povestește din cînd în cînd despre Dragoș și Bogdan trecînd ca o suflare de vînt spre dulcea Bucovină și descălcînd întru nemurire.

Am crescut aici cîte zece pe lîngă un blid de lemn, iar în cui stătește peceturul cu care mălăcuțele noastre puneau cruce și har în colțuri de pescură și niciodată n-am mers în alt plai spre a prăda agonisita altuia, fiindcă sufletul românului este cin-

st, drept, mare și bun, inima lui e largă cit o poartă din Maramureș, iar umerii lui țin desăgii de pace ai lumii.

Un bătrîn cioplitor de porți și troițe, întrebat de ce sorii, rozetele, steagul dacic cu colții de lup nu se schimbă de pe porțile sale dăltuite în lemn, a răspuns că acestea sînt semne vesnice, ce nu se pot schimba, așa a prins el din străbuni și așa trebuie să ducă el mai departe, pădurea ucisă trebuie să învie în mîna lui, căci e o permanentă în om și lemn, în lut și grăi, e o statornicie în har și adevăr, în rostirea acestei Cărți Românești de Învățătură. Să răsfăim și noi această Carte a neamului și să auzim din adînc de istorie nemuritorii Psalmi: „Cum voi cînta cîntările Domnului în pămînt străin?”

— Voi cînta Miorița, Balada și Doina aici, la mine acasă!

Au trecut pe la noi mai multe neamuri și n-au putut decît să se mire înaintea acestui harnic popor, au venit apoi tătari cu sabia ca seceră lunii și ne-au scurta din sîn de mamă și au aprins bisericile în cale dar n-am ingenuncheat, ci copiii

gurat bunul mers al prefacerilor revoluționare. După infrîngerea revoluției din Muntenia se întoarse în Transilvania, devenind secretarul Comitetului Național Român, cu sediul la Sibiu. În urma ocupării Sibiului de trupele generalului Bem, Aaron Florian trece în Tara Românească, unde este arestat și închis la mînăstirea Văcărești. Fiind supus chezaro-crăiesc e expulzat din Muntenia și astfel revine în Transilvania, în septembrie 1849.

La începutul anului 1853 apare „Telegraful Român”, episcopul Andrei Șaguna desemnîndu-l pe Aaron Florian redactor responsabil, care a alcătuit și programul ziarului, cu aprobarea arhierului. „Telegraful Român” prin conținutul său politic, industrial, comercial, literar va juca un rol foarte important în viața românească. Sub conducerea sa vor apărea numai opt numere, întrucît în februarie 1853 primește aprobare pentru a fi redactor al „Foi legilor imperiale”.

Abia spre sfîrșitul anului 1856 i se permite să se întoarcă în Muntenia, continuîndu-și activitatea didactică la Sf. Sava, iar după înființarea Universității va preda istoria universală.

În decursul timpului pe lîngă activitatea de la catedră a fost unul dintre fondatorii Asociației literare de difiică la Craiova, unde a as-

Mai multe cunoștințe liturgice pentru promovarea evlaviei creștine față de Sfintele Taine

Ecfonisele Sfintei Liturghii

Adeseori ne întrebăm cum se face că unii creștini, de altfel buni credincioși și sprijinitori ai Sfintei Biserici, lipsesc de multe ori de la Sfânta Liturghie, nu întotdeauna din binecuvîntate pricini (boală, călătorie, etc.). De asemenea ne putem întreba, de ce unii credincioși părăsesc cu ușurință casa lui Dumnezeu și legea strămoșească socotind, probabil, că vor găsi în altă parte ceea ce li se pare că n-au găsit în Biserică, mintuirea sufletelor lor.

De bună seamă, sînt mai multe împrejurări și factori care concurează la realizarea unor astfel de situații nedorite. Ceea ce ni se pare însă că explică în mare măsură absenteismul unor credincioși și dezertierii altora, este lipsa unor cunoștințe liturgice întemeliate pe tezaurul de credință și viață morală propovăduit de veacuri de Biserica noastră. Ne aflăm în fața unei situații destul de paradoxale. Avem un tezaur de credință curat ca aurul, strălucitor ca mărgăritarele de mare preț, dar de a cărui valoare mîntuitoare nu ne dăm seama de-a lungul de bine. Avem în Sfînta Liturghie, în fapt, „cerul pe pămînt”, societatea sfinților și a îngerilor care „privesc cu sîmbăla nesîngerioasă Jertfa a Legii celei Noi”; avem, sub chipul pînii și al vinului euharistic, pe însuși Domnul cerului și al pămîntului care, în felul acesta, împlinește făgăduința dată Sfinților Apostoli și nouă tuturor, de a fi cu noi „pînă la sfîrșitul veacurilor” (Matei XXVIII, 20).

Și cu toate acestea, nu reușim să ne dăm seama „precum se cuvine”, de mărtașă, de unicitatea Tainei Sfintei Euharistice, care este de fapt, Taina Bisericii. Ea nu poate fi echivalată cu nimic și nu poate fi înlocuită cu nimic din cele ce sînt pe pămînt. Știm că pentru cei mai mulți credincioși absența de la Sfînta Liturghie, chiar din motive întemelte, provoacă adevărate suferințe sufletești. Sînt cei întemeiați în credință, pentru care participarea la Sfînta Liturghie este nu numai o desăvîșire sufletească, mîngiere în nezacozuri și suferințe, ale lor sau ale celor dragi, dar și izvor de puteri noi pentru săptămîna de muncă ce urmează duminicii. Sînt creștini adevărați, pentru care a vieții creștine este ca buni credincioși și buni cetățeni, reprezentînd „haina cea de toate zilele”. Sînt însă destui și din aceia pentru care credința reprezintă doar o haină, frumoasă desigur, dar pe care o îmbracă doar la praznice. Explicația ni se pare simplă: nu cunoștem de ce se lipesc atunci cînd nu sînt de față, cu trupul și cu sufletul, în casa lui Dumnezeu în care Jertfa cea nesîngerioasă de pe Golgota se actualizează în chip tainic, pentru noi și pentru a noastră mîntuire.

Unii credincioși se sînt îndemnați să pună pe același plan slujirea Sfintei Liturghii cu oricare împlinire religioasă în care se citește din Sfînta Scriptură, se predică și se cîntă diferite cîntări. E o părere greșită! Nici măcar o Venernie cu program religios, Utremie, sau altă slujbă biserică, nu echivalează cu Sfînta Liturghie, deoarece oricît de mult am citi și am cînta, numai în Sfînta Liturghie Iesus ni se dăruiește aievea în Sfînta Euharistie.

Ce trebuie să știm cu privire la primirea acestor Sfînte și Dumnezeiești Taine? Mai întii, că prin ele ni se dă adevărat Trupul și Sîngele Domnului și nu o mîncare, oarecare, de obște, spre unirea cu Hristos și spre cîștigarea vieții vesnice. În acest sens scrie Sfîntul Apostol Pavel corintenților: „Să se cerceteze omul pe sine și numai așa să mănînce din această Pîine și să bea din acest Pahar căci cel ce mănîncă și bea cu nevedincie, osîndă sîne și mîncîncă și bea, nesocotind

Trupul Domnului” (I Cor. XI, 28-29). Dacă acestea ar fi numai pîine și vin obișnuit și aducerea lor numai o comemorare a Cinei Domnului, cum li se pare unor creștini, n-ar avea rost nici o cercetare de sine, despre care vorbește Apostolul, adică Sfînta Taină a Mărturisirii sau Spovedaniei, și nici o vinovăție prea mare n-ar avea cel nevedinciu.

Credința de totdeauna a Bisericii a fost aceea că în Sfînta Euharistie credincioșii primesc în chip real Trupul și Sîngele Domnului. Aceasta se întemeiază pe cuvintele clare ale Mîntuitorului din Sfînta Evanghelie de la Ioan, capitolul VI, deseri repetate. Sfîntul Chiril al Ierusalimului, care trăia în veacul al IV-lea, spune în această privință: „Dacă însuși cuvîntul Mîntuitorului declară cu privire la pîine, Acesta este trupul Meu, cine ar îndrăzni să se îndoiască? Și cînd propriul Său cuvînt asigură: Acesta este Sîngele Meu, cine le-ar pune la îndoială preținzînd că nu este sîngele Său?”

Trebuie să ne dăm seama, noi slujitorii mai întii, și apoi să învățăm și pe credincioșii noștri, că în Sfînta Euharistie, care se pregătește în cursul Sfintei Liturghii, avem prezența reală a Mîntuitorului nostru Iesus Hristos sub dublul aspect, al memorialului Crucii (anamneza) și al invocării (epicleza) care, în Ortodoxie nu precede ci urmează cuvîntelor de instituire a Tainei. „Sensul adînc al Liturghiei — scrie un teolog ortodox — este deci actualizarea pneumatică a mîntuirii printr-o dublă mișcare, de anamneză și epicleză; anamneza sau memorialul marilor fapte ale lui Dumnezeu în Hristosul Său, memorial care, departe de a fi o simplă memorie psihologică, devine prezență grație epiclezei, totul îndreptat spre parusia definitivă, a doua venire”. Spre deosebire de credința liturgică a altor confesiuni creștine, în Ortodoxie, „anamneza permite și face necesară epicleza pentru că aceasta nu redă plener realitățile menționate prin anamneza”. Structura euharistică, deci, identică, structura Bisericii, sînt epicletica. Epicleza nu împlinește prezența lui Iesus deja venit, ci a lui Hristos care vine. Biserica, Mireasa lui Hristos, cheamă prin Duhul Sfinților și împreună cu El: „Vino, Doamne Iesus Hristoase!” (Apc. XX, 17). „O, Pastile cele mari și prea sfințite, Hristoase... dă-ne nouă să ne împărțim cu Tine mai adevărat, în ziua cea neîncetată a împărăției Tale — se roagă preotul ortodox cînd se împărțesește.

Se știe că unii creștini apăsuni au încercat să explice în ce chip se prefăce pîinea și vinul în Trupul și Sîngele Domnului. Încă în secolul al VII-lea, Sfîntul Ioan Damaschinul scria: „Dacă cercetezi în ce chip se prefăce pîinea și vinul... să-ți fie de ajuns să auzi că prin Duhul Sfinților și prin Duhul Sfinților Domnul S-a întrupat, prin el și în el. Nimic mai mult nu știm decât atâtă că cuvîntul lui Dumnezeu este adevărat, lucrător, atotputernic și modul pe care-l caută este de negăsi”. „Nu se poate pretinde să demontezi ca un mecanism taina Euharistiei — scrie un teolog ortodox — dar, în calitate de creștin, noi putem numai să încercăm, umil, nu de a pătrunde misterul, ci de a gîndi în mister, pentru a ajuta pe credincioși să se bucură de pîinea vieții pe care Hristos le-o dă dîndu-Se pe Sine însuși”, iar un alt teolog spune pe dreptate că „greașala acestora (acelor ce vor să diseca Taina) stă în aceea că se ocupă de obiect și nu de subiect, de pîine și nu de om. Nu trebuie să analizăm aproape chimic mînea prefacerii în funcție de simțurile noastre; mai degrabă

să învinovățim simțurile noastre de a nu fi în stare să zărească adevăratul miracol, realitatea cerească”.

Dumnezeu, în marea Sa iubire de oameni, a binevoit să aleagă pîinea și vinul spre a ni se dărui, a ne da pe Fiul Său, prin lucrarea Duhului Sfinților, pentru că aceasta este singura cale potrivită cu firea noastră. Dacă fața lui Moise, numai în urma înfîlțirii cu slava lui Dumnezeu, strălucea atît de puternic, cînd a coborît cu tablele Legii, încît iudeii au cerut să-și acopere fața spre a nu-i orbi, cu cît mai mult n-am putea primi noi focul Dumnezeirii fără a ne arde.

Este cazul să amintim că poziția ortodoxă în problema modului prefacerii euharistice este tot mai cunoscută și apreciată în Apusul creștin, într-o lume sătulă de speculațiile medievale asupra termenilor substanță, prezență reală sau simbol. Un teolog apusean (P. Holstein) laudă „admirabila sereneitate a ortodocșilor care, fără a acorda prea mare importanță lui cum al darului lui Hristos, concentrează credința lor asupra lui Iesus cel inviat care se face hrana noastră”, și conchide același teolog: „există o anumită „candaoare spirituală” pe care teologia modernă trebuie s-o recucerească, dacă ea vrea să înțeleagă darul lui Dumnezeu”.

Astfel de aprecieri asupra felului în care trebuie înțeleasă și primită Sfînta Euharistie, venite din partea străinilor, nu pot decât să ne bucure și să ne întărească în dragostea față de Sfînta Liturghie. Dar, „pentru ca Liturghia să-și poată îndeplini misiunea ei mistagogică, poporul, dar mai mult decît el, slujitorii altărilor nu vorie să fie inițiați asupra adevărurilor, conținutului, lucrării și sensului formelor prin care ni se descoperă și ni se comunică puterea și bunătatea lui Dumnezeu” (P. Vințescu). Toți avem nevoie de cît mai multe cunoștințe și tălcuirii liturgice pentru ca fiurul cel sfințit al Liturghiei să pătrundă cît mai adînc în întimitatea ființei noastre, pentru a o sfinți și a-i aduce mîntuirea sufletească. Către femeia samarineancă a grăit Iesus: „Dacă cunoșteai tu darul lui Dumnezeu și cine este cel ce ți-a zis: dă-mi să beau, ai fi cerut tu de la el și ți-ar fi dat apă vie” (Ioan IV, 10). Încercînd să parafrazăm aceste cuvinte, am putea spune și noi: dacă ai cunoaște creștine, de ce mare dar te lipsește, nefînd de față cu toată ființa ta la Sfînta Liturghie, ai face tot ce-ți stă în putință spre a nu lipsi prea mult timp după oaltă de la sfința slujbă. Cu atît mai mult și cel ce s-au despărțit pentru totdeauna de Sfînta Biserica, dacă și-ar da seama ce au părăsit și de ce se lipesc, și ce au ales în schimb, n-ar mai fi plecat.

Fără a pune absolut totul pe seama cunoștințelor, credem că prin o mai bună cunoaștere a conținutului, cîntărilor, formelor și simbolurilor liturgice s-ar putea ajunge tot mai mult la întărirea evlaviei și vieții spirituale a credincioșilor, la zăgazuirea nepăsării și dezertierii religioase.

Prof. dr. Gheorghe Lițiu

Ecfonisele sînt ziceri, pe care le rosteste preotul, la dumnezeiește slujbe, întru preamărirea lui Dumnezeu cel în Treime laudat: Tatăl, Fiul și Sfîntul Duh. Sfînta Liturghie cuprinde mai multe astfel de ziceri. Ea începe cu ecfonisul: „Binecuvîntată este împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor”. Acest ecfonis nu pune în atenție Sfînta Liturghie, ca împărăția a lui Dumnezeu, acum și pururea și în vecii vecilor. Lufnd aminte la ecfonisul de la începutul Sfintei Liturghii, înțelegem că, în cerul cel de pe pămînt, care este sfința biserică, slujitorii sfinții ai sfințului altar, împreună cu credincioșii care sînt de față, la sfînta Liturghie, împlinec lucrul lui Dumnezeu, stau în fața lui Dumnezeu, sub puterea harului sfinților, laudă, binecuvîntează, mulțumesc și se roagă lui Dumnezeu, cîntînd, împreună cu îngerii, „Sfînt, Sfînt, Sfînt Domnul Savoat”, îi inchiuiesc pe heruvimi aducînd întreit sfîntă cîntare Preasfintei Treimi. De aceea toți cei ce sînt de față la sfînta Liturghie sînt în cuprinsul împărăției lui Dumnezeu, trăiesc, aici, pe pămînt, clipe din împărăția ce va să fie, din împărăția cea cerească.

Conduși de preotul slujitor al dumnezeiești Liturghii, credincioșii știu, înțeleg și mărturisesc că lui Dumnezeu i se cuvine „toată mărirea, cîntarea și închinăciunea”, cînd aduce cuvintele adresate lui Dumnezeu în cel de-al doilea ecfonis: „Că Ție se cuvine toată mărirea, cîntarea și închinăciunea: Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor” și cînd răspund la acest ecfonis — ca și la toate celelalte — cu cuvîntul „amin”, care înseamnă „așa să fie” sau „așa este”.

Cel de-al treilea ecfonis al Sfintei Liturghii, precum și ecfonisul cu care se încheie rugăciunea Tatăl nostru, pune în atenție celor ce sînt de față adevărul că Dumnezeu are stăpînire, împărăție, putere și mărirea, de vreme ce se spune: „Că a Ta este stăpînirea și a Ta este împărăția și puterea și mărirea, a Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”.

Angajați întru preamărirea lui Dumnezeu, la sfînta Liturghie, noi preamărim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfîntul Duh, și pentru că este „bun și iubitor de oameni” și „milostiv și iubitor de oameni”, cînd zicem: „Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești...” și „că milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție mărirea înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”.

Mărirea aducem lui Dumnezeu, în împărăția lui cea de pe pămînt, la sfînta Liturghie, și pentru că El este sfințit și sfințitor, căci înainte de cîntarea întreit sfîntă „Sfînto Dumnezeule...” se spun cuvintele: „Că sfințit ești, Dumnezeu nostru, și Ție mărirea înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”, iar la sfîrșitul sfintei

Liturghii, aducîndu-ne aminte de lucrarea sfințitoare a lui Dumnezeu, mărturisim: „Că Tu ești sfințirea noastră și Ție mărirea înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”.

Dorința noastră de a fi preamăritori de Dumnezeu, pe care ne-o exprimăm înaintea înnului heruvimic, cînd spunem: „Ca sub stăpînirea Ta totdeauna fiind păziți, Ție mărirea să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor” nu este numai pentru noi cel deplin credincioși, ci o exprimăm și pentru cei ce ar putea să fie în rîndul celor credincioși, dar care n-au intrat încă în Biserică, prin sfințitul botez, căci și pentru aceia ne rugăm să fie preamăritori de Dumnezeu, împreună cu noi, cînd zicem: „Ca și aceștia, împreună cu noi, să mărească preacîntatul și de mare cuvîntă numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”.

Avînd apoi în vedere harul și îndurările și iubirea de oameni ale Domnului Hristos, Unul-Născut Fiul al Tatălui, binecuvîntăm împreună cu Tatăl pe Tatăl și pe Sfîntul Duh, ca umii ce sîntem între cei ce binecuvîntează pe Dumnezeu, cînd zic: „Fie numele Domnului binecuvîntat de acum și pînă în veac” și aducem mărirea, mulțumire și închinăciune: „Tatălui și Fiului și Sfîntului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”.

Luînd parte la dumnezeiască Liturghie și preamărînd pe Dumnezeu, după a noastră putere, conduși spre aceasta prin ecfonisele pe care le-am amintit, noi sîntem în rostul nostru de dreptmăritori creștini, facem aici pe pămînt lucrul ceresc, ne încadrăm în programul pe care l-au cîntat îngerii la nașterea Domnului Hristos, „mărirea întru cel de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăînvoire” (Luca 2, 14) — program care trebuie să fie și al fiecărui creștin — și ne pregătim pentru răspunsul cel bun la înfricoșătoarea Judecată, cînd nădăjdim să putem spune și noi, în fața lui Dumnezeu: „Eu te-am preamărit pe Tine pe pămînt, lucrul pe care mi l-ai dat să-l fac, l-am făcut” (Ioan 17, 4).

Îndrumați de ecfonisele sfintei Liturghii, noi ne adîncim în gîndul mărteții lui Dumnezeu, ne stărnim în convingerea că Dumnezeu este bun și milostiv și iubitor de oameni, sfințit și sfințitor și pentru toate acestea îi aducem mărirea vesnică, preamărirea neîncetată, la Liturghia la care participăm și la Liturghia de toată vremea.

Protosincel Teofil Părdăan

SERIA A 73-A A CURSURILOR DE ÎNDRUMARE PASTORALĂ ȘI MISIONARĂ A CLERULUI DIN BISERICA ORTODOXĂ ROMÂNĂ, ORGANIZATE LA INSTITUTELE TEOLOGICE UNIVERSITARE DIN BUCUREȘTI ȘI SIBIU

În perioada 1-31 iulie 1987, la Institutele Teologice Universitare de la București și Sibiu s-au desfășurat cursurile de îndrumare misionară și pastorală ale clerului din Biserica Ortodoxă Română, la care a participat un total de 450 de preoți și diaconi din toate eparhiile.

Biserica Ortodoxă Română organizează pentru clerul ei aceste cursuri de îndrumare pastorală și misionară pentru formarea și orientarea teologică, pastorală și misionară a preotului zilelor noastre. Prin structura lor, aceste cursuri contribuie în mod eficient și la formarea socială și cetățenească-patriotică a fiecărui preot, avîndu-se în vedere mutațiile profunde în viața României moderne. Aceste cursuri urmăresc totodată o înnoire permanentă a cunoștințelor clerului și credincioșilor Bisericii noastre străbune într-o societate în continuu progres.

Programele analitice ale acestor cursuri, elaborate de cadre didactice de la cele două Institute Teologice Universitare pe baza îndrumărilor Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, urmăresc o aducere la zi a cunoștințelor teologice fundamentale în diverse planuri: doctrinar, biblic, liturgic-pastoral, misionar, social-cetățenească și istoric, în așa fel încît preotul să fie dotat permanent cu instrumentele de lucru necesare contactului zilnic cu credincioșii.

Evidențînd în același timp legătura solidă dintre școlile de învățămînt teologic și viața Bisericii și a poporului, discuțiile și dezbaterile care au loc pe marginea prelegerilor expuse și în cadrul seminarilor accentuează necesitatea temelor cu bogat conținut social și cetățenească, care urmăresc pe de o parte formarea de buni slujitori ai altărilor, iar pe de alta, formarea în spiritul slujirii devotate a poporului și societății, pentru că Biserica și poporul au nevoie de cadre sănătoase, cu conștiințe treze la nevoile și realitățile actuale ale societății românești moderne. Preotul trebuie să fie, acolo unde-și face datoria, exemplu viu și demn de urmat, model de slujitor al Bisericii și al poporului.

Aceste cursuri reprezintă un mijloc, specific Bisericii noastre prin care ea sprijină activ marile acțiuni inițiate de țara noastră în slujirea păcii și vieții, pentru că o Biserică vie este aceea care este atașată real idealurilor nobile ale unui popor, ale umanității întregi.

Un moment important în desfășurarea acestor cursuri l-a constituit — la București — participarea Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist și, la Sibiu, participarea Înalt Prea Sfințitului ANTONIE, Mitropolitul Ardealului, la festivitățile de deschidere a cursurilor, care au constituit pentru preoții cursanți momente de entuziasm și bucurie, mai ales că mulți dintre ei sînt sau au fost fi dîhovnicesti ai celor doi Înalți Ierarhi, acolo unde aceștia au condus diverse eparhii.

În cuvîntările rostite la aceste festivități, Rectorul Institutului Teologic Universitar din București — P.S. Episcop Vicar-patriarhal Vasile Tișcovici și Rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu — Arhid. prof. Constantin Voicu — au subliniat, pe de o parte, bucuria cadrelor didactice și a preoților cursanți de a avea în mijlocul lor două proeminente personalități din Ierarhia Bisericii Ortodoxe Române, pe Prea Fericitul Părinte Patriarh Teoctist, în calitate de întîistător al Bisericii Ortodoxe Române și pe I.P.S. ANTONIE, în calitate de Mitropolit al Ardealului, iar pe de altă parte, importanța acestor cursuri de îndrumare pastorală și misionară în viața fiecărui preot și în lucrarea Bisericii.

În cuvîntarea de răspuns de la Institutul Teologic Universitar din București, Prea Fericitul Părinte Patriarh

TEOCTIST a subliniat faptul că toți preoții se află la aceste cursuri „după o rodnică experiență pastorală, după o neobosită strădanie care apropie pe preot de sensul adevărat al slujirii și care, prin gama largă a activităților: rugăciune, Sf. Liturghie, lucrare în mijlocul credincioșilor și a familiei, constituie un adevărat univers de preocupări”. În acest context, Prea Fericirea Sa a subliniat vitalitatea Bisericii noastre străbune care „trebuie slujită neconținut, deoarece avem credincioși valoroși, rodnici și sănătoși, cu atașament față de Biserică. De aceea, atît ei, credincioșii, cît și Biserica din care facem parte, nu trebuie să fim străini de năzuințele lumii și ale credincioșilor, pentru că Biserica este dumnezeiască și omenească, așa cum este și întemeietorul ei”.

Evidențînd importanța acestor cursuri pentru fiecare preot și necesitatea receptării lor cu responsabilitate, Prea Fericirea Sa a spus: „Trebuie să ținem la valorile adevărate ale parohiei și ale credincioșilor, pentru că cel ce nu le respectă și nu se îmbogățește din slujirea Bisericii, nu reține nevoile ei și rămîne un preot incomplet. De aceea, este nevoie să apelăm continuu la experiența, evlavie și virtutea credincioșilor noștri pentru a avea o Biserică vie. De aceea și aceste cursuri sînt orînduite în jurul Sfintei Liturghii, din care și de la care trebuie să ne lumînăm spre a fi lumina. Să ne îndreptăm continuu spre specificul preoției noastre — Sfînta Liturghie — din care radiază credința tare și proșpetime în lucrarea noastră. Clerul trebuie să aibă în lucrarea sa pastorală și misionară zel apostolic și cunoștințe mereu bogate și noi pentru a întručipa adevăratul chip al preotului zilelor noastre”.

În cuvîntarea de răspuns de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, Înalt Prea Sfințitul ANTONIE, Mitropolitul Ardealului, a făcut o amplă paralelă între conținutul lucrării preoților în ogorul Bisericii în timpurile vechi și în zilele noastre, subliniînd specificul și caracteristicile slujirii preoțești din zilele noastre, prin multe transformări prin care trece lumea noastră contemporană, prin accesul pe care îl au credincioșii la bogata informație științifică și culturală din zilele noastre. Aceste transformări ridică neconținute probleme și întrebări în cugetele credincioșilor noștri, fapt pentru care se cere preotului zilelor noastre o continuă pregătire și aducere la zi a cunoștințelor acestuia. În acest sens — remarca Înalt Prea Sfințitul ANTONIE, Mitropolitul Ardealului — preotul zilelor noastre trebuie să știe ce este și pentru ce este preot, ce mijloace și ce metode pastorale și misionare trebuie să utilizeze pentru a ține trează în conștiința fiecărui credincios credința ortodoxă străbună.

Dînd o serie de îndrumări practice preoților cursanți, Înalt Prea Sfinția Sa a subliniat necesitatea ca fiecare preot să fie autentic și unitar în lucrarea și slujirea sa protească, să fie complet din toate punctele de vedere, pentru a face față contactului cu credincioșii zilelor noastre.

În partea a doua a cuvîntării, Înalt Prea Sfinția Sa a pus în temă pe preoții cursanți cu stadiul actual al dialogului dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Romano-Catolică, precum și cu o serie de probleme care se ridică în fața Bisericii în lumea contemporană.

Cuvîntările au fost primite de preoții cursanți cu deosebită căldură și subliniate cu aplauze, după care au fost intonate frumoase cîntări liturgice omofone.

Drd. Augustin Rusu

SEMĂNĂTORUL DE CUVINTE

Sfîntul Apostol Pavel, în călătoriile sale, ajunge la la Atena, cetate vestită în antichitate. Fiind și ea sub dominația romană, avea mai multă importanță decît Ierusalimul, fiind vestită prin celebra sa Acropolis, prin templele sale, școlile sale filozofice și, în special, prin zgornitoasa sa agora, unde se adunau adepții sistemelor filozofice antice decadente, dar și „palavragii” din întreg imperiul roman.

Așteptîndu-i pe Sila și pe Timotei, Apostolul Pavel a colindat vechea cetate. Ceea ce l-a impresionat nepăvădit a fost că Atena „era plină de idoli”. Era și explicabil, panteonul grec fiind foarte bogat. Fiecare „idol” (zeu) exprima dorințe, aspirații, închipuirii negative sau pozitive ale oamenilor, care însuflețiseră natura, după cum s-au priceput în decursul milenilor. Rînduți după categorii și importante, ei aveau statură impodobilă și temple mărețe. Apostolul a avut vreme să se urce pe culmea Acropolei, să vadă Partenonul și Erecheionul, precum și statuile colosale ale Atenei și a lui Zeus Olimpianul, alcătuită numai din fildeș și aur.

Misiunea apostolică a lui Pavel era clară și precisă. După ce au venit Sila și Timotei, el și-a început acțiunea sa misionară. „Șta deci de vorbă în sinagogă cu iudeii și cu temătorii de Dumnezeu și în piață în toate zilele cu cei ce se întîmplau” (Fapte XVII, 17). Iudeii se răspîndiseră în întreg imperiul roman, cei mai mulți dintre ei fiind iudaizanti, aveau sinagogi, unde se rugau. Acolo încearcă să intre în legătură cu ei Apostolul Pavel, declanșînd furtuni de discuții și de proteste. Iudaizanti nu-l recunoșteau pe Domnul nostru Iesus Hristos și provocau, oriunde se vorbea despre el scandaluri, atrăgînd pînă și atenția autorităților romane,

care pînă la urmă i-a izgonit din Roma.

Decamdată, Apostolul Pavel se afla la Atena și folosea metodele sale. Din sinagogă a ieșit în agora. Această piață era totdeauna plină de adepții unor filozofi care-și expuneau învățăturile. Pe lângă aceștia, piața mai cuprindea fel de fel de indivizi, fără capătii, care ascultau discuțiile, de oameni fără ocupație, dar și de spioni ai areopagului.

Instituția aceasta era un fel de tribunal, care din străvechime judeca delictele criminale. Apogeeul și-l atingea sub Solon. Acesta li acordă drepturi legislative, cultice și morale. Locurile vacante se completau din foștii arhoți. Pericle a redus importanța areopagului, lăsîndu-i numai atribuțiile vechi. În fața acestei instituții, alcătuită din indivizi nepricepuți în noua doctrină propovăduită, este adus Apostolul Pavel. În agora, se produsesea destule discuții și controverse, majoritatea filozofilor fiind stoici și epicurici.

Angajînd discuții cu stoicii, Apostolul Pavel a constat că aceștia propovăduiau stîrpirea pasiunilor, în special a poftelor și a plăcerilor, prețuînd virtutea ca „singurul bun adevărat”. Înțelegut stoic se va supune preceptelor rațiunii, nu bunului plac și egoismului. După ei, marile onoruri, gloriile efemere, bunurile materiale, chiar sănătatea, nu contează, n-au importanța ce li se acordă. Toate se reduc aici pe pămînt, nu există viață vesnică, nici înviere. Pe ultimele afirmații se începeau discuții interminabile, atunci ca și acum, specific orientale. Îi țesea astfel numele Apostolului Pavel de „semnător de cuvinte”.

Pr. Prof. Dr. Petru Rezuș

(Continuare în pag. a 7-a)

Parastas pentru Patriarhul Iustin

În ziua de joi, 30 iulie 1987, s-a slujit, în catedrala Sf. Patriarhiei, un parastas solemn, pentru Patriarhul Dr. Iustin Moisescu, la împlinirea unui an de la trecerea sa la cele veșnice.

Dimineața s-a săvârșit Sf. Liturghie de către P.S. Episcop Vasile Țirgovișteanul, Vicar-patriarhal, și un sobor de P. Cuv. arhimandriți, preoți și diaconi.

La ora 11 s-a oficiat parastasul solemn, în prezența Prea Fericitului Patriarh Teoctist, însoțit de Î.P.S. Arhiepiscop Antim Nica al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, P.S. Episcop Roman Ialomițeanul, Vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, P.S. Episcop Epifanie Norocel al Episcopiei Buzăului, P.S. Episcop Gherasim Cristea al Episcopiei Râmnicului și Argeșului, P.S. Episcop Lucian Tomitanul, Vicar al Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de Jos, P.S. Arhieru Gherasim Hunedoreanul. Au asistat: membri de familie ai Patriarhului Iustin, P.C. vicari, directori, consilieri de la Sf. Patriarhie și Arhiepiscopie, profesori de la Institutul Teologic din București și Sibiu, și de la Seminarul Teologic, redactori de la publicațiile centrale, preoți, credincioși... Răspunsurile le-a dat corala Patriarhiei.

A vorbit Prea Fericitul Patriarh Teoctist. P.F. Sa a amintit calitățile și meritele deosebite, teologice și arhiepiscopice, ale Patriarhului Iustin, ca profesor erudit și strălucit înalt ierarh și întăritor al Bisericii Ortodoxe Române...

„Un an de zile, a spus P.F. Sa, nu este de ajuns ca să se contureze complet chipul unei personalități, ca a Patriarhului Iustin Moisescu. Timpul este cîntarul drept al valorii oamenilor. El va definitiva și vrednicile excepționale ale Patriarhului Iustin, mai adevărat, mai cuprinzător și cu mai mult discernămînt decît oricare din colaboratorii și cunoscuții săi.

Patriarhul Iustin ca și cum ar fi dorit să aibă mormîntul în această veche biserică-catedrală, i-a arătat multă dragoste și grijă, înnoindu-i și sporindu-i frumusețile și podoabele artistice.

La un an de la trecerea Patriarhului Iustin Moisescu la cele veșnice a încheiat Prea Fericitul Patriarh Teoctist, ne facem o pioasă datorie, și ortodoxă și tradițională-românească, de a-i face pomenirea cuvenită, de a-l elogia și de a ne ruga pentru el.

Prea Fericitul Patriarh Teoctist, urmat de soborul slujitor, de înalți ierarhi și de toată asistența, a trecut la mormîntul Patriarhului Iustin, din pronaosul catedralei, unde s-a rostit o eclenie și s-a intonat, omofonic, „Veșnica pomenire!“ S-a împărțit coliva îndătinată — simbol al birușii vieții și al nemuririi creștine.

Cum l-am cunoscut pe pictorul Iosif Keber

Anul acesta, la 30 iulie, pictorul Iosif Keber a împlinit vârsta de 90 de ani, și în prezent lucrează cu rivină la restaurarea picturii bisericii Sfintului Nicolae din Tîrgu Jiu, pictată de către pictorul Popa Mihai în anul 1912.

Printre numeroasele omagii ce i se aduc cu acest fericit prilej — ca cel care admiră zilnic opera picturii monogenar — biserică din cartierul Militari—București unde slujesc, fiind pictată de dînsul, scotocesc potrivit să aduc și eu un omagiu de recunoștință în numele celor care privesc chipurile de sfinți nu numai că se simt îmboldiți la rugăciune dar sint cuprinși de fiori și suferințele sînt coplesite de admirație.

Descendent, ca artist, din spita și geniul lui Grigorescu, Tătărescu, Luchian, Tonița și Nazarie, a excelat în arta decorativă, pictură și gravură, este contemporan și conjuțean cu Brîncuși pe care l-a iubit și și l-a ales ca model.

S-a vorbit și s-a scris mult despre artist și operele sale în pictură, desen și gravură, dar despre pictorul bisericesc I. Keber s-a scris mai puțin.

Născut în anul 1897, la 30 iulie, în orașul Tîrg. Jiu, talent precoce, încă de la vârsta de 14 ani, în anul 1912 primea din partea Asociației artiștilor desen și caligrafie medalia de aur. De atunci și pînă acum rivina sa pentru artă i-a fost răsplătită cu peste 24 de premii.

Cea mai mare parte a vieții sale a dăruit-o picturii bisericești. A pictat sute de biserici pe tot cuprînsul patriei noastre. Bun tehnician al picturii în frescă, bisericile pictate de I. Keber rezistă de peste 60 de ani ca și cînd ar fi pictate acum.

Viața unui mare artist devine nemuritoare prin creația de opere mari, căci chiar dacă sîntem conștienți de vanitatea tuturor lucrurilor omenești, viața și valoarea capodoperelor se perpetuează în spiritualitatea unui popor, constituind adevărate valori sufletești. I. Keber a creat opere mari. A pictat catedrale mari și biserici care au jucat un rol important în viața spirituală a poporului nostru. Amintim numai cîteva dintre

bisericile pictate de domnia sa în cei 75 de ani de activitate: Catedrala mitropoliei din Sibiu (1962—1964), contînerea picturii începută de pictorul Octavian Smigelschi; catedrala Sf. Elefterie din București (1965); contînerea picturii începută de V. Rudeanu; Catedrala din Rădăuți—Suceava (1959); Catedrala din Cîmpulung Moldovenesc (1961); Tîmpla bisericii ortodoxe de la Ierusalim; Tîmpla bisericii din Berlin; biserică Popa Chițu din București (1935); biserică Sf. Lazăr de la Mănăstirea Cernica (1936); biserică Sf. Apostoli din Tîrg. Jiu (1937); Schitul Darvari din București (1937); biserică Sf. Ioan Nou din București (1939); Iatalele bisericii Sf. Viovezi din Tîrg. Jiu (1939—1940); biserică din Răciari—Dîmbovița (1947); biserică Sf. Ioan Botzătorul din cartierul Militari—București (1979); Biserica Maica Precista din Ploiești s.a.

Timpul a dovedit că aceste biserici sînt nestemate ce nu pot îmbătrîni. Totdeauna I. Keber a împletit munca cu rugăciunea. L-am urmărit ani de zile și m-am convins de credința și fîria sa religioasă. Este un om de mare noblete sufletească, de o modestie rară, cinstit, dornic să învețe de la oricine, el care întodeuna a îndrumat și dăruit ucenicilor săi din experiența și din sufletul său.

Necazurile vieții nu l-au înfrînt ci dimpotrivă l-au întărit. L-au părăsit pe tînd soția, fiul său Keber Adrian — pictor de mare valoare — rămîind singur, dar nu însingurat. Și-a întărit voința în lucru. „Auzul“ ochiului nu i-a slăbit. Pictează și scrie, meditează și se roagă, scrie versuri de un real talent și este un povestitor neîntrecut.

Omagiind acum în pragul celor 90 de ani pe pictorul, patriotul luminat și omul de cultură, cu sentimente de dragoste și recunoștință exprimăm domnului I. Keber urarea de viață îndelungată și multă sănătate.

Preot I. V. Covercă
București

Mihai ȘOFRONIE

Semănătorul de cuvinte

(Continuare din pag. a 6-a)

Adversarii ai stoicilor erau epicureii, care după magistrul lor, Epicur, își întemeiau întreaga lor concepție de viață pe fericire. Aceasta se obține numai prin practicarea ponderată a plăcerilor, eliminîndu-se orice denaturări sau înțelegeri vulgare, spre care se îndreptau cei care nu erau ponderați de o rațiune dreaptă. Erau deci destule probleme de discutat. Epicureii negau, de exemplu, orice existență divină. Mai conciliant cu stoicii, apropiați de învățătura creștină, certurile din agora nu mai încetau. Apostolul Pavel îl propovăduia pe Domnul nostru Iisus Hristos, așa că acest tumult care-l însoțea pe Pavel atrage atenția areopagului care-l cheamă în fața sa. Membrii acestui tribunal așteptau să audă lucruri noi.

Conceptiile acestor membri, dacă se poate vorbi de așa ceva, se reduceau la formele tradiționale legale și cultice. Îi interesau mai înții zeii

Lucia Apolzan, CARPAȚII — TEZAU DE ISTORIE, Perenitatea așezărilor risipite pe înălțimi, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987

Cercetătoarea, Lucia Apolzan, și-a axat activitatea pe studierea așezărilor risipite de pe înălțimi, dărîndu-ne „dîpă o muncă sustinută de aproape o jumătate de veac, o monumentală lucrare etnografică, unică în literatura de specialitate, ce se impune prin materialul inedit cules cu multă acribie la fața locului, în zonele: Lunca (Hunedoara), Munții Apuseni (versanții răsăriteni, izvoarele Arieșului) și Portile de Fier.

Desi autoarea a dus și duce o viață citadină (s-a născut și a copilărit la Sibiu, a studiat la Cluj unde a devenit cadru didactic universitar, iar din 1940 s-a stabilit la București), totuși satul risipit montan a fost subiectul care l-a urmărit decenii de-a rîndul. Pentru cineva neavizat nu s-ar găsi o explicație, însă cum Lucia Apolzan este stră-strănepoata lui Horea (după înfrîngerea revoluției de la 1784, fiul minor al corifeului revoluționar menționat a fost nevoit să se stabilească la Sibiu, unde a practicat timpărița și și-a întemeiat o familie), atunci înțelegem chemarea spre această vatră de civilizație, pasiune ce s-a transmis ancestral. De altminteri, satul montan risipit, prin forma lui arhaică, a contribuit în cel mai înalt grad la popularizarea marelui și implicit la întărirea legăturilor românești de pe ambii versanți ai Carpaților.

Dintre cele trei zone cercetate Platforma Luncaului se află cel mai amănunțit elaborat, prezentînd așezările, tipurile de locuință, modul de trai, relațiile social-economice, cultura spirituală, aducînd nu numai numeroase date inedite ci și de o mare originalitate. În domeniul spiritual „practici și simboluri cu rădăcini în spiritualitatea daco-românului sint dovezile ale vechimii și continuității populației atît pe platformă cît și în așezările învecinate.

Pe această vatră s-au înălțat cetățile dacice de la Bildaru, Costești, Pătra Roșie, Sarmizegetusa, iar prin păstrarea sub formă de relicte a unor vestigii ale culturii materiale — de exemplu staulul rotund cu acoperiș conic — s-a elucidat o descoperire arheologică ce nu-și găsea interpretarea. Astfel etnografia ne-a înlesnit descifrarea unui aspect arheologic de o deosebită însemnătate pentru înțelegerea unei fațete a culturii materiale dacice.

Cu aceeași meticulozitate cercetează și unele zone ale Munților Apuseni, îndeosebi din satele-cringuri (Cîmpești), consemnînd multe date inedite, care dacă n-ar fi fost adunate la timp s-ar fi pierdut în iureșul înnoirilor contemporane. În cadrul arhitecturii țărănești din Munții Apuseni se reliefează sursa hexagonală cu absida (aici se îmblăteau cerealele), ce se aseamănă cu vechile bisericuțe din lemn, avînd rădăcini (pe baza săpăturilor arheologice) în arhitectura dacică.

Investigațiile efectuate în zona Porților de Fier, între Bazias și Drobeta-Turnu Severin, impulsionate de începerea lucrărilor la hidrocentrala de pe Dunăre, au surprins unele particularități ale culturii materiale, ea o consecință a conviețuirii românilor majoritari cu sîrbii, ceții germani și turcii, care în decursul timpului s-au influențat reciproc. Și-n această zonă autoarea a urmărit așezările, gospodăriile și locuințele, modul de trai, dînd dovadă de aceeași rigurozitate științifică.

Redactată la un înalt nivel științific, Carpații — tezaur de istorie rămîne o lucrare de referință și în același timp constituie un îmbold, în vederea prezentării și a altor zone montane.

În concluzie „așezările de pe Platforma Luncaului, ca și pe alte platforme carpatine din Apuseni, Munții Banatului și ai Olteniei... sînt mărturie asupra rolului pe care Carpații l-au avut în istoria poporului român. Carpații s-au dovedit o coloană vertebrală vitală în toate epocile istorice, unitar și organic structurată în peisajul economic, social, spiritual al întregii țări“ (p. 169).

ȘTIRI ECUMENICE

● În revista „La foi et le temps“ (XVII (1987), nr. 3, p. 195—214), preotul nostru din Olanda, ic. stavr. I. Dură publică un studiu intitulat: „L'eucharistie dans l'Eglise Orthodoxe“ (Euharistia în Biserica Ortodoxă). Temeinic și bine documentat.

● Creștinii din India vor deschide anul viitor o școală de teologie ecumenică la Bangalore, unde se vor ține cursuri periodice de cîte 3 luni pentru prof. de teologie din India și din alte țări.

● Din corespondența dintre Arhiepiscopul luteran al Finlandei Iohn Vikström și ziaristul Eero Silvasti s-a născut o carte, Silvasti e prezentat ca un „întrebător plin de îndoieli, după părerea căruia creștinismul și-a pierdut semnificația“, pe cînd Vikström este: „umanist, credincios și liberal“. Cartea e de mare interes.

● Revista „Youth“ publicată de subunitatea „Educație și reînnoire“ din cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericii Ortodoxe își dedică numărul de pe iunie 1987 (vol. XI, nr. 7) Ortodoxiei. Cuprinde știri din mai multe țări ortodoxe și vechi ortodoxe (Bis. Coptă din Egipt, din Etiopia și din India), dar, spre surprinderea noastră, nimic despre Biserica Ortodoxă din România. Și doar conducătorul acestei subunități este un ortodox!

● În martie 1987 a avut loc la Moscova cea de a 5-a „Masă rotundă“ cu tema: „Securitate colectivă și valori etico-morale“. Raportul introductiv a fost prezentat de Mitropolitul Paul Mar Gregorios din India, sub titlul: „Securitate colectivă și o nouă morală internațională“. Amintim că acest concept a fost lansat pentru prima oară de Mitropolitul Ardealului Antonie Plămădeală la o conferință de pace la Stockholm, și la prima Masă rotundă ținută la Moscova în anul 1985 care a avut printre inițiatorii și pe Î.P.S. Mitropolit Antonie (vezi articolul „O nouă ordine morală internațională“ în T.R. nr. 11—12, 31 martie 1985).

● Revista Centrului Patriarhiei Ecumenice din Elveția „EPIS-KEPSIS“ consacră aproape în întregime numărul 379 din 1 iunie 1987 vizitei unei delegații a Bisericii Ortodoxe Române, în frunte cu P.F. Patriarh Teoctist, la Patriarhia Ecumenică din Constantinopol. Sînt reproduse în extenso cuvîntările P.F. Teoctist și ale S.S. Patriarhului Dimitrios I, ca și Comunicatul comun semnat de cei doi patriarhi.

● Preotul nostru de la Milano, Traian Valdman, se dovedește foarte activ în ecumenism, participînd la multe întruniri în Italia și publicînd articole pe puncte de vedere, bazat pe o solidă documentare din teologia de acasă. Notăm printre ultimele sale publicații: „Questione Etica e Impegno Ecumenico delle Chiese“, Napoli, 1986, „Diritto e prassi giuridica presso i fratelli non cattolici“, împreună cu G. Scuderi în revista „Credere oggi“ (an VI, nr. 5, 1986, p. 96—120); „Fede, Sacramenti e Unità della Chiesa“ în revista „Nicolaus“, Bari (f. 2, an. XII, 1985, p. 267—282). Ne-am bucura să fie urmat de cît mai mulți dintre preoții noștri de peste hotare.

● Dan Ilie Ciobotea, prof. și subdirector al Institutului Ecumenic din Bossey (Elveția) publică în revista pariziană „Contacts“ un studiu intitulat „Les tâches de la théologie orthodoxe aujourd'hui“ (an. XXXIX, nr. 138, 1987, p. 90—101). Invită la folosirea Sf. Părinții nu atît prin repetarea a ceea ce au spus ei, cît prin plasarea inspirației lor în contextul vieții și lumii moderne, în care totul se judecă și se folosește la scară planetară. De asemenea, precum arată introducerea la revista respectivă, el recomandă folosirea în mai mare măsură a textelor biblice, care trebuie însuflețite de experiența personală și de experiența vieții Bisericii.

● Între 22—28 mai 1987 S.S. Patriarhul Ecumenic Dimitrios I a făcut un pelerinaj la mănăstirea Sf. Ecaterina de pe muntele Sinai. El a fost însoțit de Arhiepiscopul Iacovos al Americii și Mitropolitul Fotie de Imbros și Tenedos Maxim de Stavropolis, Gabriel de Colombia, Constantin de Deros și Bartolomeu de Filadelfia. În drumul spre Sinai a făcut o escală la Alexandria, unde s-a întîlnit cu S.S. Patriarh Partenie al III-lea al Alexandriei. În ziua de 23 mai a făcut o vizită la Cairo, unde a fost întîmpinat de S.S. Patriarhul copt Șenuda al III-lea. La mănăstirea Sinai a fost însoțit și de Patriarhul Alexandriei Partenos al III-lea. Au fost primiți de E.S. Arhiepiscopul Damian al Muntelui Sinai, care are statut autonom. La înapoiere a vizitat mănăstirea de maici de la Faran, aparținînd Patriarhiei de Alexandria.

● A 1200-a aniversare a Sinodului VII Ecumenic a prilejuit o aniversare și un colocviu internațional între 11—13 mai 1987 la Bari, Italia, la inițiativa Institutului Ecumenic Sf. Nicolae. Colectivul a tratat tema: „Legitimitatea cultului icoanelor — Orientul și Occidentul își reafirmă credința creștină“. Au participat mai mult de 150 de congresiști, printre care ierarhi și profesori ortodocși și romano-catolici. Colocviul a fost coprezidat de E.S. Mitropolitul Hrisostom de Mîra și E.S. Arhiepiscopul Mariano Magrassi de Bari.

● Prof. Mary Thomas din Biserica Malabarului, India, publică în rev. Consiliului Ecumenic al Bisericii WOMEN (nr. XXIII, 1987, p. 10) un articol intitulat: „Poziția femeii în Biserica Ortodoxă din India“. Bazat pe texte din Sfînta Scriptură și pe Tradiția Bisericii din vechime, articolul expune o teologie corectă cu privire la rolul femeii în Biserică.

ANTONIE P.

prima dată răsună în areopag frățietatea și egalitatea oamenilor. Deci fiind fiul lui Dumnezeu, „nu trebuie să socotim că Dumnezeu este asemenea aurului sau argintului sau pietrei, care este cioplitură a meșteșugului și a gîndului omului“ (Fapte XVII, 26—29).

Cuvîntarea a fost mai lungă, pînă ce Apostolul Pavel și-a permis să atace zeii cetății, dar atenția sînt lăudați ca „foarte evlavioși, fiindu-le cetatea plină de statuile zeilor. Între ele era și o statuie, închinată „neunoscutului Dumnezeu“. Apostolul se leagă de această statuie, iar „cinstirea ei“ o identifiacă cu a lui Iisus Hristos. Originea statuii era însă alta. Popoarele supuse erau aduse la carele învingătorilor împreună cu zeii lor, deci acei „zeu necunoscut“ era încă necucerit și i se așezase o statuie simbolică.

Areopagul, fiind format din epicurei și din stoici care nu credeau în zei, nu protestează că este îndemnat să socotească pe „zei din aur, din fier și din plumb“. Areopagul își păstrează liniștea, dar Apostolul atacă „miezul doctrinar“ al acestor filozofi, adepți ai unei fericiri prin împlinirea plă-

cerilor“, care nu totdeauna erau temperate și conduse de rațiune. Deci îl îndeamnă la *podîntă*, adică la renunțarea felului de viață pe care-l duc, fiindcă Dumnezeu a pus „o zi în care va judeca lumea într-o dreptate prin bărbatul pe care l-a rînduit de mai înainte dînd incredințare tuturor prin învierea lui din morți“ (Fapte XVII, 30—31). Membrii areopagului încă nu au ziseră de un „Dumnezeu inviat“. Zeii lor nuureau, nici nu se nașteau, cît despre înviere, cei mai mulți și-au bătut joc și au zis: „Te vom mai asculta și altădată despre aceasta“ (Fapte XVII, 32).

„Semănătorul de cuvinte“, cu toată măiestria cuvîntării sale, n-a reușit să izbîndă în areopag, de aceea cuvîntările sale nu vor mai atinge asemenea subiecte, discutate în agora. Numai cîțiva, între care Dionisie Areopagului, femeia Damaris și alti cîțiva, împreună cu ei, au crezut. Zeitățile greco-romane nu mai aveau nici o putere, dar mai erau menționate de autoritatea de stat prin inerte. Atena a rămas în întinericul necredinței sale, iar Apostolul Pavel a plecat la Corint. Creștinismul încă nu putea fi propagat în agora.

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

CLUJ

■ Potrivit programului stabilit de Cancelaria Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în a 2-a parte a lunii mai, s-a desfășurat în Arhiepiscopia Clujului, la nivelul celor 9 protopopiate, cea de-a II-a Conferință preoțească având ca temă: „Biserica Ortodoxă Română și contribuția ei la promovarea unității panortodoxe și a unității creștine (cu prilejul împlinirii a 1200 de ani de la Sinodul VII ecumenic).”

În principal, atît referatele cit și discuțiile s-au axat pe hotărârile Sinodului ecumenic care a dezbătut și fixat pentru posteritatea Bisericii creștine cinstirea după cuviință a lcoanelor, arătînd totodată importanța lor educativă pentru spiritualitatea Bisericii Ortodoxe.

S-a arătat apoi importanța cinstirii de către Biserica Ortodoxă Română a lcoanelor și rolul lor pedagogic și spiritual în viața credincioșilor noștri, ele fiind Biblia deschisă, viața Bisericii în imagini, care încîntă atît ochiul cit și spiritul.

Prin intensă lucrare de împodobire a bisericilor noastre cu veșmintul picturii tradiționale — din care nu lipsesc chipurile sfinților români — martiri sau eroi ai credinței străbune — Biserica Ortodoxă Română se înscrie în pantheonul sacru al Bisericii celei Una așezată și dorită de Iisus Hristos.

Duminică, 14 iunie 1987, Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, a săvîrșit sfințirea bisericii din parohia Salva, prot. Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud, construită în anul 1901, reparată capital în exterior și interior în ultimii ani și împodobită cu o frumoasă pictură în frescă între anii 1986-1987, toate prin jertfelnicia bunilor credincioși și cu purtarea de grijă a harnicului preot Dumitru Morar, care, pentru munca depusă în ogrul Domnului, a fost distins și hirotesit întru iconom stavrofor, cu dreptul de a purta cruce.

La sfîrșitul Sf. Liturghii arhieresti, P.S. Iustinian a rostit un bogat cuvînt de învățatură.

Duminică, 14 iunie 1987, P.S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, a săvîrșit sfințirea bisericii din parohia Cioc, prot. Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud, construită în anul 1911, reparată capital în exterior și cu pictura refăcută în interior, între anii 1986-1987, toate prin jertfelnicia bunilor credincioși și purtarea de grijă a vrednicului preot paroh Alexandru Șerban, care pentru osteneala depusă în ogrul Domnului, în cei aproape 30 de ani de preoție, a fost distins și hirotesit întru iconom-stavrofor, cu dreptul de a purta cruce.

Concercul s-a bucurat de o deosebită apreciere din partea numeroșilor credincioși.

Vineri, 19 iunie 1987, P.S. Episcop-vicar Iustinian a primit vizita oaspetelui american Jack Spitzer, care în cadrul unei excursii pe care o face în țara noastră, a vizitat și Centrul arhiepiscopesc din Cluj-Napoca.

Duminică, 28 iunie 1987, P.S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, a săvîrșit sfințirea bisericii din parohia Cioc Mihăilești, prot. Năsăud, jud. Bistrița-Năsăud, construită în anul 1911, reparată capital în exterior și cu pictura refăcută în interior, între anii 1986-1987, toate prin jertfelnicia bunilor credincioși și purtarea de grijă a vrednicului preot paroh Alexandru Șerban, care pentru osteneala depusă în ogrul Domnului, în cei aproape 30 de ani de preoție, a fost distins și hirotesit întru iconom-stavrofor, cu dreptul de a purta cruce.

La sfîrșitul Sf. Liturghii arhieresti, P.S. Sa a rostit un instructiv cuvînt de învățatură.

Duminică, 5 iulie 1987, P.S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, a săvîrșit sfințirea bisericii din parohia Mărișelu, prot. Huedin, jud. Cluj, construită între anii 1934-1939, reparată capital între anii 1971-1978 și îmbrăcată cu o frumoasă pictură în anii 1986-1987, efectuată de pictorul Hîrtoagă Simion din Agnita, toate prin jertfelnicia bunilor credincioși și purtarea de grijă a harnicului preot paroh Andrei Șortan, care pentru munca depusă în cei 20 de ani de preoție, a fost distins și hirotesit întru iconom, cu dreptul de a purta bria roșu.

La sfîrșitul Sf. Liturghii, P.S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățatură.

Miercuri, 8 iulie 1987, P.S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, a primit pe Anita Hausserman din conducerea asociației „Diakonische Werk” a Bisericii evanghelice din R.F. Germania, care împreună cu pastorul Edmund Ratz și soția acestuia, ca oaspeți ai Patriarhiei Române, au vizitat și Centrul arhiepiscopesc din Cluj-Napoca.

ALBA IULIA

Duminică, 5 iulie 1987, P.S. Episcop Emilian a participat la Sf. Liturghie în Catedrala episcopală. Răspunsurile la Sf. Liturghie au fost date de corala Catedralei episcopale din Rîmniceu Vîlcea. Cu acest prilej, P.S. Sa a adresat credincioșilor prezenți un cuvînt de învățatură și a apreciat calitățile interpretative ale coralei din Rîmniceu Vîlcea, care a înfrumusețat serviciul divin, primind pe membrii acestei corale, după Sf. Liturghie, la reședința episcopală.

Duminică, 12 iulie 1987, P.S. Episcop Emilian a participat la Sf. Liturghie în biserică din parohia Covasna Băi.

Sîmbătă, 18 iulie 1987, P.S. Episcop Emilian a fost prezent la slujba Vecerniei în mijlocul bunilor credincioși din parohia Vălenii de Mureș, protopopiatul Reghin. În cadrul Vecerniei au rostit cuvinte de învățatură: Pr. Ioan Andreicuț — Alba Iulia, Pr. Nicolae Moldovan — paroh și Pr. Ștefan Urda — Alba Iulia.

Adresîndu-se credincioșilor prezenți, P.S. Sa a arătat în cuvinte emoționante frumusețea acestui moment pastoral și a apreciat încă o dată rîvna vrednicilor credincioși din Vălenii de Mureș, în înfrumusețarea noului lăcaș, în apărarea dreptei credințe și păstrarea legii strămoșești.

Duminică, 19 iulie 1987, P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie Arhierescă în Catedrala I din Toplița și a hirotonit întru diacon pe candidatul Vasile Goga.

Cu acest prilej, P.S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățatură. De asemenea, P.S. Sa a folosit cuvinte de apreciere la adresa rîvnei credincioșilor din Toplița în întreținerea și înfrumusețarea sfințelor lăcașuri, arătînd lucrările care mai trebuie executate în continuare la catedrala a cărei piatră de temelie a fost pusă acum 120 ani de marele mitropolit Andrei Șaguna, fiind apoi sfințită de mitropolitul Ioan Mețianu.

Luni, 20 iulie 1987, Sărbătoarea Sf. Prooroc Ilie. Continînd tradiția anilor de arhipăstorie, P.S. Episcop Emilian a participat la prăznirea Hramului Mănăstirii Sf. Ilie Proorocul din Toplița, ctitoria primului patriarh al României, Miron Cristea.

În ajun, la ceasul Vecerniei, P.S. Sa a fost întîmpinat cu dragoste de staretul mănăstirii, P. Cuv. Arhim. Mihail Gola, de P.C. Prot. Dumitru Gherman, de ostenitorii acestui așezămînt mănăstiresc, de ceilalți protopopi și preoți prezenți, ca și de credincioșii sosiți la hram.

Momente deosebit de înălțătoare a prilejuite slujba Vecerniei, oficiată de P.S. Sa, ca și frumoasele cuvîntări

roștite, între care, o conturare plină de semnificații a chipului Sf. Prooroc Ilie.

În ziua prăznicului, P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie arhierescă. În cadrul Sf. Liturghii, P.S. Sa a hirotonit întru diacon pe tînărul candidat Adrian Mărgineanu și a hirotesit întru iconom pe C. Pr. Horea Septimiu Bordean, noul consilier economic al Eparhiei Alba Iulia.

În cuvîntul de învățatură rostit la Sf. Liturghie, P.S. Episcop Emilian a subliniat însemnătatea prăznicului, chipul luminos al Sf. Ilie Proorocul, ca și rolul pe care așezămîntul mănăstirii, ctitoria patriarhului Miron, îl are în configurația spirituală a acestei zone atît de bogate în vechi tradiții creștinești și românești. De asemenea, P.S. Sa a exprimat frumoase cuvinte de apreciere la adresa viețitorilor acestei mănăstiri pentru dăruirea cu care osteneșc în păstrarea aprinsă a candeliei vieții monahale și pentru îngrijirea și înfrumusețarea acestei vetre de spiritualitate.

Duminică, 26 iulie 1987, P.S. Episcop Emilian a oficiat Sf. Liturghie Arhierescă în parohia Șard, protopopiatul Alba Iulia, cu prilejul binecuvîntării bisericii cu hramul Sf. Ierarh Nicolae, care, prin osteneala preotului și vrednicia credincioșilor, a fost îmbrăcată în frumoasa haină a picturii în frescă. În cadrul Sf. Liturghii, P.S. Sa a hirotonit întru preot pe C. diacon Adrian Mărgineanu, pe seama parohiei Turdaș, protopopiatul Aiud.

Pentru osteneala depusă întru împodobirea sfințului lăcaș, P.S. Episcop Emilian a distins cu rangul de iconom și dreptul de a purta bria roșu pe C. Pr. Ioan Slevaș și a acordat gramate chiriachale celor mai apropiați colaboratori ai preotului paroh, Consiliului și Comitetului parohial, ca și realizatorului picturii, pictorul Vasile Niulescu.

■ **Intre 18 și 28 mai 1987,** s-au desfășurat la sediile celor șapte protopopiate lucrările Conferinței pastoral-misionare a preoților din Eparhia Oradei, avînd ca temă: „Biserica Ortodoxă Română și contribuția ei la promovarea unității panortodoxe și a unității creștine (Cu prilejul împlinirii a 1200 de ani de la Sinodul VII ecumenic).”

La lucrările de la protopopiatele Oradea și Beiuș a participat și P.S. Episcop Vasile, iar la celelalte protopopiate, lucrările au fost conduse de delegații chiriachali de la Centrul Eparhial.

Duminică, 24 mai 1987, în cadrul Sf. Liturghii din Catedrala episcopală din Oradea, P.S. Episcop Vasile l-a hirotonit întru preot pe diaconul Laurean Lucian, licențiat în teologie, care îndeplinește funcția de arhivist la Centrul eparhial.

Duminică, 21 iunie 1987, P.S. Episcop Vasile a săvîrșit slujba de sfințire a bisericii de lemn din filia *Adalin* (parohia Dragu), prot. Zalău, în urma înnoirii exterioare și a împodobirii interioare cu pictură în ulei pe pînză, în anii 1985-1986. În cadrul cuvîntului de învățatură, ierarhul a apreciat jertfelnicia și dragostea credincioșilor față de sfințul lor lăcaș, precum și strădanja vrednicului lor păstor sufleteș, Nicolae Lăpuște, căruia i-a acordat rangul de iconom, iar consilierilor parohiali înmîndu-le scrisori arhieresti de apreciere. Cu acest prilej, a fost hirotesit întru iconom și vrednicul preot Vasile Rus de la parohia Brebi, prot. Zalău, pentru rodnică activitate pastorală și obștească.

■ După ce în *după-amiaza zilei de 27 iunie 1987,* a făcut vizite de lucru la biserică din orașul Sîmleul Silvaniei (aflată în curs de pictare) și în parohia-matră Moigrad, **Duminică, 28 iunie 1987,** chiriachul a oficiat slujba de sfințire a bisericii din filia *Mirșid* (parohia Moigrad), prot. Zalău, ca urmare a lucrărilor de renovare exterioară (tencuirea în terasit și reconștatarea acoperișului) și interioară (împodobirea cu o frumoasă pictură). Ierarhul a ținut cuvînt de învățatură, în cadrul căruia a adus cuvinte de apreciere bunilor credincioși pentru spiritul de jertfelnicie și pentru atașamentul nefermîrît față de Biserica strămoșească, iar preotului paroh Ioan Cluțre, pentru zelul pastoral, i-a acordat rangul de iconom. Membrii din Consiliul parohial le-a înmînat scrisori arhieresti de apreciere.

Luni, 29 iunie 1987, de sărbătoarea Sf. Ap. Petru și Pavel, arhipăstorul a liturghisit în biserică din parohia *Tăud*, prot. Zalău, cu care prilej a oficiat și slujba de binecuvîntare a lucrărilor de înnoire a bisericii parohiale (tencuirea în terasit, reconștatarea acoperișului și mai ales împodobirea cu o reușită pictură în frescă). Jertfelnicia și credința tare în Dumnezeu a bunilor credincioși, ca și strădanja vrednicului păstor sufleteș, care au stat la temelia acestor ample lucrări, au fost relevate de ierarh cu aleele cuvinte de apreciere, drept care preotul-paroh Vasile Valda a fost distins cu rangul de iconom, iar membrii Consiliului parohial li s-au înmînat scrisori arhieresti de apreciere.

Duminică, 7 iunie 1987, de prăznirea Pogorîrii Sf. Duh, P.S. Episcop Vasile, potrivit tradiției, a săvîrșit și în acest an Sf. Liturghie în catedrala din *municipiul Zăldu*. Răspunsurile liturgice au fost date de corul parohial. Cu acest prilej, licențiatul în teologie, Dico Ioan, a fost hirotonit întru diacon. În cuvîntul de învățatură, chiriachul s-a oprit îndeosebi asupra faptului că de acest mare prăznic se leagă întemeierea Bisericii creștine ca organism văzut, pentru mîntuirea oamenilor.

■ **A doua zi de Rusali,** ierarhul a liturghisit, tot în Zalău, dar la cealaltă biserică parohială, unde de asemenea a ținut cuvînt de învățatură și l-a hirotonit întru preot pe diaconul Dico Ioan pentru parohia *Traian*, prot. Carei.

În aceeași zi, în drum spre reședință, ierarhul a vizitat bisericile din parohiile *Trezeña* și *Ip*.

■ De sărbătoarea Nașterii Sf. Ioan Botezătorul (**24 iunie 1987**), ierarhul a săvîrșit slujba vecerniei în biserică parohială din *Nojorid*, prot. Oradea, biserică recent împodobită cu o reușită pictură în frescă. În cuvîntul de învățatură, arhipăstorul a vorbit despre însemnătatea și necesitatea cultului icoanelor în Biserica Ortodoxă. Credincioșii de aici, răspunzînd acestei necesități, sînt călduros felicitati de ierarh, în frunte cu vrednicul lor păstor sufleteș, preotul Titus Scurt.

■ **La data de 25 iunie 1987,** s-a ținut la Centrul eparhial, sub președinția P.S. Episcop Vasile, o ședință comună de lucru a Consiliului eparhial și a protopopilor, cu participarea organelor de conducere de la Centrul eparhial, în care s-a analizat activitatea pastoral-misionară și gospodărească de la parohii, protopopiate și Centrul eparhial, pe primul semestru al acestui an.

Semnalăm ... Semnalăm ...

■ „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”, Seria Historia, nr. 1, 1986, înmînează un număr de studii în lb. engleză și în lb. română, menite să ducă mai departe decît granițele țării știri și evenimente din Istoria noastră, dintre cele mai importante. Notăm la întîmplare cîteva: „Istorie și valoare în opera lui A. D. Xenopol (în lb. engleză de G. Toma), „Despre politica habsburgilor în Transilvania la mijlocul sec. XVI” (tot în lb. engleză de N. Popescu Octav), „Aspecte din activitatea lui Onisifor Ghibu la Consiliul dirigent” (de V. Popa) ș.a., întregite și de valoroase și importante recenzii.

■ „Calendarul nostru”, 1987, Continuu tradiția calendarelor și almanahurilor românilor din Ungaria (publicat în orașul Gyula), conținînd în cele 287 p. schițe, știri despre românii de acolo și cei din țară, humor românesc, recenzii, sport, proverbe, poezii pentru copii de Tudor Arghezi și Victor Tulbure, etc. ...

■ „Printre trestii de lumină” (Ed. Dacia, Cluj-Napoca 1986, 300 p.) se intitulază o mai mult decît interesantă și incitantă carte scrisă de Gheorghe Iancovici aflată sub zodia Cioran, în ceea ce privește stilul și modalitatea eseului mai puțin prea evidentele contradicții, carte ce cheamă la meditație, la înțelegere și la ceartă cu ea dar care se ține lipită de ochi pînă la ultima pagină, rămîind originală în ciuda și poate tocmai pentru glosele pe marginea marilor creatori de cultură din literatura universală cu care autorul se plimbă la braț ca un prieten apropiat și un convorbitor care îi înțelege și care se lasă moșit și moșeste și el ca un unil care a învățat de la bătrînul Socrate.

■ O bibliografie selectivă a lucrărilor Prof. C. G. Marinescu, din Iași, indică mai mult de 10 cărți, toate privitoare la originile și dezvoltarea culturii și limbii române, la conștiința națională și valorile Patriei, la Transilvania în conștiința și istoria Românilor, la învățămîntul medical din România ș.a.

■ O ultimă carte publicată la Ed. Junimea din Iași (1986, 303 p.) se intitulază: „Națiunea și conștiința națională în lumea contemporană”. Cu argumente din cele mai diverse domenii, supuse unei logici imbatabile autorul clarifică probleme actuale nu de puține ori controversate, precum „Națiunea și conștiința națională” demonstrînd că ele rămîn valori fundamentale ale conștiinței omului în lumea contemporană, exprimînd realități ale sufletului omenesc de care nu se poate face abstracție și care sînt factori primordiali în dezvoltarea și progresul material și spiritual al lumii contemporane.

E o carte reușită care clarifică și îndrumă într-un domeniu în care păreri împărțite conduc adesea la confuzii și dezorientări.

■ „Le role de la Liturgie dans la formation théologique orthodoxe” (Rolul Liturghiei în formația teologică ortodoxă) se intitulază studiul publicat de Dan-Ilie Ciobotea în rev. pariziand CONTACTS (nr. 135, 1986, p. 198-223). În același număr pr. Romul Ioanță prezintă cele trei cărți despre monahismul românesc ale părintelui Ioanichie Bălan: Pateric românesc (1980), Vetre de sihăstrie românească (1982) și Convorbiri duhovnicești (1984), sub titlul Une trilogie sur la monachisme roumain (p. 226-233). Să mai afle și străinii ceva despre noi că prea au socotit spiritualitatea ortodoxă doar grecească și rusească!

■ Sînt unii care se îmbie publicului cu tot ce știu și desigur fac bine. Mai puțin bine fac cei care se îmbie cu ce nu știu, dar iau de la alții pe care îi știu „domni” adică nerevendicativi, fie pentru că sînt departe, fie că sînt aproape dar li-e lehamite de gîlceavă, dar mai sînt și din aceia care parcă se sfiesc să iasă în lume, deși ar avea multe de spus din comora științei lor acumulate în tăcere și isihie, cu sirg smerit și cu temeinicie de granit. Uneori sînt așa pentru că trăiesc sub un fel de teroare a mai binelui posibil, alteori pur și simplu pentru că ... așa sînt ei. Nu știu căruia dintre aceste rațiuni datorăm apariția atît de rară în presă a unui nume care ar trebui să fie familiar și marelui public interesat în probleme de limbă și istorie literară, nu numai specialiștilor. E vorba de dr. Zamfira Mihail, despre care înțelegem din „Lucașful” (printre rînduri, și aceasta) că s-a întors de curînd de la Irkușk, de la un Congres „Nicolae Milescu — 350”. Și cite lucruri nu știe, din surse originale, numai despre Spătarul nostru Citeva se pot citi în „Arta conversației în sec. al XVII-lea” (Lucașful XXX, 5, 1987, p. 6).

■ Nr. 3-4 (vol. X, 1986) al revistei editate la Cleveland, S.U.A. de dl. Theodore Andrica este dedicat marelui ardelean Ioan Rațiu (1828-1902). Luptător în 1848 alături de Avram Iancu, important factor alături de Ioan Cavalier de Pușcariu, Șaguna, Cipariu și Barițiu la întemeierea în 1861 a ASTREI, primul președinte al Comitetului Central al Partidului Național Român în 1892, memorandist trimis la închisoare, primit ca un erou la întoarcere, Ioan Rațiu e demult intrat în rîndul nemuritorilor.

Pe lângă un conținut bogat în tot felul de informații de acasă și despre cei plecați peste ocean, de data aceasta Dl. Andrica urmînd prezentarea județelor Patriei, începută mai demult, prezintă județul Olt. Din Transilvania face un portret al lui Nicolaus Olahus (1493-1568) născut în Sibiu, la 10 ian. și ajuns primat romano-catolic al Ungariei, dar originar dintr-o familie domnească din Valahia, tatăl său fiind văr cu Mihnea cel Rău, origine cu care s-a mîndrit întotdeauna: „Țara mea de origine, Valahia, mi-a dat lumina; născut din strămoși de viță nobilă, aici am fost doar oaspete, în trecere”.

Revista mai scrie despre creștăturile în lemn din Maramureș, despre „Țiganada” lui Budai-Deleanu, despre diferite obiceiuri și proverbe românești (traduse și în engleză), dă un facsimil din Hora Unirii în original și nu uită să le arate americanilor că humorul românesc e fără egal în lume!

Mica revistă a lui Th. Andrica „American-Romanian Review” e o ambasadă culturală de mare valoare în lumea în care s-au aciuat atîția români iubitori ai vetrei străbune, ai limbii și obiceiurilor de acasă.

■ Erasmus în pragul sfîrșitului Renașterii:

„Observă că viața omului, oricît ar fi de lungă, este ceva trecător și efemer, eu însuși fiind o contribuție fragilă, slabă de efortul studiului și al nefericirii. Observă că studiile sînt fără sfîrșit și că în fiecare zi nu fac decît să încep de la capăt” (cf. Vasile Muscă: Erasmus — umanismul ca metodă, în „Tribuna”, XXX, 40, 1986, p. 8).

Ce să mai zicem noi, despre afluența de informații, cărți și studii din vremea noastră!

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; tehnoredactori: Arhid. Ezechil Oancea, Pr. Teodor Damian; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfr București, Calea Griviței nr. 64-66.